د هوپو کتابونه د ابتدايي سواد زده کړې نصاب د
لومړني ښوونځي ښوونکو لپاره

۴ ټولګي – ۱ کتاب

سړی او ګیدړ

لیکونکی: ادریس شاه

لیکونکی
آغلی ډاکټر ډینس نیسل
د هوپو کتابونه
د لومړنیو زده کړو رییسه

Published by
Hoopoe Books
Hoopoe Books is an imprint of
The Institute for the Study of Human Knowledge (ISHK)
A USA Educational Non-Profit Organization
د Hoopoe Books لخوا خپور شوی، د ISHK یوه برخه،
په متحده ایالاتو کې یو تعلیمي سازمان

For more information on Hoopoe Books, audio materials
and Teacher's Guides, please contact:
د هوپو کتابو معلوماتو، غږیزو موادو او ښوونکو لارښودونو لپاره د لاندې ادرسونو له
لارې په اړیکه کې شئ:

Hoopoe Books
548 Market St., #39187
San Francisco, CA 94104-5401 USA
www.hoopoebooks.com
برېښنالیک (Email): hoopoebooks@ishk.net

Copyright © 2017 The Institute for the Study of Human Knowledge
Text from *The Man and the Fox* copyright © 2006 The Estate of Idries Shah
Illustrations from *The Man and the Fox* copyright © 2006 Sally Mallam

د چاپ حق © ۲۰۱۷ د بشري پوهې د مطالعې انسټيټيوټ
سړی او ګیدړ متن © ۲۰۰۶ د ادریس شاه میراث
سړی او ګیدړ انځورونه © ۲۰۰۶ سلی ملام

لړ ليک د عنوانونو فهرست

د هوپو د کتابونو د لړۍ پېژندنه ۱
د دې کيسې موخه ۱
دا لارښود څنګه له تاسې سره مرسته کولای شي ۲
په ټولګي کې د کيسو د کارولو لپاره درسي پلانونه ۳
سړی او ګيدړ د کيسې درسي پلان
لومړۍ ورځ: د کيسې لومړۍ لوستنه ۴
دوهمه ورځ: د کيسې دوهمه لوستنه ۶
درېيمه ورځ: د کيسې درېيمه لوستنه: د کليدي نظرونو انعکاس ۷
د سواد د مهارتونو جوړول: لغتونه ۱۰
د سواد د مهارتونو جوړول: د کيسې اړوند ليکل ۱۰
څلورمه ورځ: د سواد مهارتونو نوره وده (لغتونه، د جملو ليکل) ۱۱
پنځمه ورځ: د سواد مهارتونو نوره وده (لغتونه، د کيسې پيلول) ۱۳
د سواد زده کړې اضافي فعاليتونه........................ ۱۴
له نمونو سره د جملې ليکل........................ ۱۴
لغتونه ۱۵
املا ۱۶
ګرامري مفهومونه (موضوع او فعل) ۱۶
رسم کول او بيا ويل........................ ۱۷
د کيسې اړوند ليکل........................ ۱۸
د قصې بيا ويل لکه د قصه ويونکي په څير........................ ۱۹
د ننداري (تمثيل) په بڼه د کيسې وړاندې کول ۲۰
له کورنۍ سره د کيسې شريکول........................ ۲۳
له کورونو د کيسو راټولول........................ ۲۳
همداراز په دې لارښود کې:
د يو ساده کتاب د جوړولو لارښوونه
د زده کوونکو د اجرا د ارزونې چارټ
د ټولګي د اجرا د ارزونې چارټ

آغلې ډاکټر ډينس نيسل، د بشري پوهې د مطالعې انسټيټيوټ د لومړنيو زده کړو ريسه او د اغيزمن تعليم لپاره د ملي ښاري اتحاديې همکاره ده. هغه د اغيزمن تدريس په اړه ورکشاپونه او سيمينارونه ترسره کوي او د ښوونکو لپاره د څو ميتودونو کتابونو او د سواد زده کړې په اړه مقالو ليکواله ده. هغې د ښوونې او روزنې په اړه د کتاب بيدار ځوان ذهنونو مدير ه هم ده چې د مالور (Malor) کتابونو لخوا خپور شوی.

کله چې تاسې ته کتاب ورسېد...

دلته په دې لارښود کې ډېر مهم فعالیتونه دي چې تاسې یې یوازې په کتاب کې تر سره کولای شئ. کله چې دا کتاب ټولګي ته د چمتو کېدو لپاره ولولئ، تاسې هغه فعالیتونه غوره کړئ کوم چې تاسې یې ستاسې سره د شته موادو په وسیله تر سره کولای شئ.

په دې لارښود کې، تاسو او ستاسو زده کوونکي کولی شئ د لیکلو او انځورونو لپاره خپل کتابونه جوړ کړئ. که تاسو د خپلو زده کوونکو لپاره تالیفي کتابونه نلرئ، زده کوونکي کولی شي له دې څخه په ټولګي یا کور کې د لیکلو فعالیتونو لپاره کار واخلي چې د لیکلو مهارتونه یې ښه شي.

د هوپو د کتابونو د سلسلې پېژندنه

دغه کیسې له پېړیو پېړیو راهیسې په افغانستان او منځنۍ آسیا کې د خلکو پر ژبو دي. ښايې تاسې، یا ستاسې د کورنۍ کوم غړي به، له یوې یا دوو دغه ډول کیسو سره له وړاندې بلد یاست. دا کیسې یوازې دتفریح لپاره نه دي، بلکې داسې کښل (طرحه) شوي چې له موږتاسې سره د خپلو ځانونو او خپلې نړۍ په پېژندلو کې مرسته کوي. کله چې ښوونځي کم وي، له نکلونو څخه د زده کړې د وسیلې په توګه کار اخلو.

د هوپو ډېری کیسې د ادریس شاه لخوا بیاویل شوي چې د پغمان څخه راغلی و او د خپل ژوند ۳۰ کاله یې د لویانو او ماشومانو دواړو لپاره د دودېزو کیسو په راټولولو، غوره کولو او ژباړلو کې تیر کړل. هغه د دې هوپو کتاب لیکوال دی. دغه کیسې اوس په ټوله نړۍ کې خلک لولي او خوښوي یې.

ماشومان له دې کیسو څخه د خپلې پوهې د کچې او وس مطابق ګټه اخلي. ښايي ماشوم په سر کې د کیسې له یوازې یوې څېرې یا پېښې سره بلد شي، او ښايي تر ټولو څرګنده معنا یې درک کړای شي، خو له هرځل لوستلو سره ترې نورڅه زده کوي، او ورو ورو ورڅخه نوري معنا ګاني، نظریې او بصیرتونه لاس ته راوړي.

د دې کیسو په تکراري اورېدلو ماشومان له خپل ژوند سره بلدتیا زده کوي، او په بېلابېلو حالاتو کې د خلکو د سوچ او غبرګون په اړه فکر کولو ته مجبورېږي. دغه نکلونه له ماشومانو سره د سوچ او کار د اغېزمنو او نااغېزمنو ښو او طریقو ترمنځ په توپیر کولو کې مرسته کوي. دغه کیسې ماشومانو ته په ځان باور، پر غیرمنطقي وېرو (ډارونو) د برلاسي وړتیا، او د تاوتریخوالیزې (متشدده) مقابلې پر ځای د سوله ییز تفاهم خپلولو د لارو چارو پر شمول نورې ډېرې غوره بېلګې ورښيي.

د دې کیسو موخه

تاسې به په ټولګیو کې د هوپو د کیسو په کارولو سره ګڼې لاسته راوړنې ولرئ. تاسې به:

- زده کوونکي وهڅوۍ چې د افغانستان د شتمن کلتور په قدر پوه او خوند ترې واخلي کوم چې یو نسل نه بل نسل ته پاتې دي.
- ماشومان دې ته وهڅوئ چې د افغانستان د نکلونو، چې له پښتونو (نسلونو) راهیسې د خلکو پر ژبو دي، قدر وکړي، او خوند ترې واخلي.
- د کیسې ژبنې جوړښتونه او کلمې داسې وکاروئ چې له ماشومانو سره به د ژبې په خبرو او لیکلو دواړو په اغېزمنه کارونه کې مرسته وکړي.
- ماشومانو ته د دې فرصت ور کړئ چې د کیسې د مطالبو په اړه داسې فکر وکړي چې د هغوی د ژوند په بډاینه کې ورسره مرسته وکړي.
- د خپلو زده کونکو سره د دې ادبي اثارو په لوستلو سره خپلې اړیکې پیاوړې کړئ.
- ماشومانو ته داسي لاري وروښایاست چې کیسې له خپلو کورنیو سره ګډې کړي.
- زده کوونکی به پخپله قصه ویونکی شي، او د افغانستان د قصې ویلو دود به بیا راژوندی کړي.

دا لاربښود څنګه له تاسې سره مرسته کولای شي

ویل، لوستل، لیکل او فکر کول ټول یو د بل سره تړلي دي. د دې لپاره چې زده کوونکي ښه لوستونکي او لیکوال شي، دوی باید په څلورو برخو کې خپل ظرفیتونو ته وده ورکړي.

پداسې حال کې چې د زده کړې په ځینو برخو کې د حفظ کولو لپاره ځای شته، کله چې زده کونکې د حفظ کولو ته د معلوماتو لپاره کار اخلي، دوی ډیری وختونه د هغه څه په اړه فکر کولو یا پروسس کولو فرصت نه ترلاسه کوي چې دوی یې حفظ کوي. زده کونکو ته د وړاندوینې او پوښتنې کولو او پوښتنو ته د ځواب ویلو ښوونه چې هیڅ یو سم ځواب نلري د دوی سره د لوړې کچې فکر کولو مهارتونو لکه انتقادي ، منطقي ، تحلیلي ، احتمالي او تحلیلي فکر رامینځته کولو کې مرسته کوي. د زده کونکو هڅول چې د کیسې په اړه بحث وکړي خپل فکر څرګند کړي د دوی فکر هڅوي او د اوریدلو او خبرو کولو مهارتونو ته وده ورکولو کې مرسته کوي چې د دوی لوستل او لیکل به ډیر اغیزمن کړي. ژوندی بحثونه هم خوندور دي او په زده کونکو کې د زده کړې مینه رامینځته کوي.

دا قصې د پیړیو لرغونتوب لري چې له یو کس نه بل کس ته له نسلونو په ټول افغانستان کې تکرار شوي دي. په دې طریقه، د پوهې او تکرار له لارې، د دوی تازه بصیرت هڅول کیږي او د خلکو په وړاندې فکر کولو کې یې انعطاف رامنځ ته کیږي. د دې پخوانیو قصو په ویلو او زموږ د قصې ویلو غني دود د درلودلو له کبله به موږ ټول مستفید شو.

دا لاربښود، د هوپو د کیسو د لړۍ د یوې کیسې د صنفي استعمال لپاره تاسې ته ګام په ګام درسي پلانونه درکوي. که لاندې ټکي په پام کې وساتئ نو زده کوونکي به له دې کیسو څخه ډېر څه ترلاسه کړي:

• د دې لپاره چې زده کوونکي له کیسې سره بلد شي، او پخپله د کیسې تر لوستلو وړاندې د هغې پر معناګانو پوه شي، هغوی باید دا کیسې څو څو ځله واوري. دا لاربښود به زده کوونکیو ته د کیسې د لوستلو، بیا پر هغوی د کیسې د لوستلو، او بالاخره، د زده کوونکیو ترمنځ په خپلو کې د کیسو د لوستلو په اړه ځینو مهمو ټکیو ته ستاسې پام ور واړوي.

• زده کوونکې به هله په دې کیسه ښه پوه شي، او ذهن ته به یې وسپاري چې له تاسې او خپلو نورو ټولګیوالو سره پرې بحث وکړي، او د کیسې پېښو ته له خپلو تجربو سره تړاو ورکړي. دا لاربښود به په بحث کې د زده کوونکیو د راښکېلولو (شاملولو) د لارو چارو په اړه مشورې درکړي، چې زده کوونکي په خپل تعبیر هغه معناګانې بیان کړای شي چې کیسې یې د دوی لپاره لري.

• زده کوونکي به هغه وخت له کیسو ښه خوند واخیستلای شي چې په زړه پورې توګه د کیسو پېښو ته غبرګون وښیي، لکه دا چې د کیسې صحنې رسم کړي، کیسه بل چا ته ووایي، د کیسې صحنې تمثیل کړي، او د کیسې په اړه لیکنې وکړي. دا لاربښود به د هغو خوندورو فعالیتونو د اجراء په اړه، چې له کیسې سره تړاو لري، معلومات درکړي.

• زده کوونکي له دې کیسو څخه بېلابېل لوستنیز اوژبني مهارتونه زده کوي، چې له هغوی سره د هغوی د سواد په لوړاوي کې مرسته کوي. دا لاربښود به د لوستنیزو او لیکنیزو مهارتونو د ښوونې په اړه معلومات درکړي. ځینې فعالیتونه له نورو څخه ډېر پرمختللي دي. تاسې هغه فعالیتونه غوره کولای شئ کوم چې ستاسې د زده کوونکو لپاره ډېر مناسب وي.

• که شاګردان هغه څه چې زده کوي، له خپلو کورنیو سره شریک کړي، نو له کیسې به لا ډېر خوند واخلي. دا لاربښود به د ماشومانو لخوا له کورنیو سره د زده کړو او کیسو د شریکولو لارې چارې در وښیي.

په ټولګي کې د کیسو د کارولو لپاره درسي پلانونه

لاندې ګام په ګام وېشلي درسي پلانونه د ورځو پر اساس تنظیم شوي، داسې چې "لومړۍ ورځ" یې هماغه ورځ وي چې کیسه صنف ته ور پېژنئ. تاسې باید، که ممکنه وي، د اړوند درسي پلان ټول ګامونه، پر اړونده ورځ په صنف کې پلي کړئ. دا به غوره وي چې پلانونه په ترتیب پلي کړئ (لومړۍ ورځ، دوهمه ورځ، درېیمه ورځ او...)، خو لازمه نه ده چې هره ورځ د کتاب له مخې کار وکړئ. د مثال په توګه، د دوهمې ورځې پلان ښایي تر لومړۍ ورځې یوه ورځ وروسته وکاروئ، او ښایي یوه یا دوه ورځې وروسته یې وکاروئ. په دوهمه او درېیمه ورځ د لغتونو فعالیتونه باید په ډېرو ورځو کې ترسره شي اویا تاسو به اړتیا ولرئ چې نورو پرمختللو زده کونکو ته د لغتونو درسونه تدریس کړئ.

د لومړیو دوو ورځو لپاره، تاسو به د خپلو زده کونکو سره د کیسې په لوستلو او بحث کولو تمرکز وکړئ چې د دوی پوهه وده وکړي او لغتونه جوړ کړي. په ۳، ۴ او ۵ ورځو کې، تاسو به د سواد زده کړې د نورو مهارتونو د پراختیا لپاره کتاب وکاروئ. په دې وروستیو دریو ورځو کې دوه یا درې فعالیتونه په درسي پلان کې ورکړل شوي دي. تاسو کولی شئ نور فعالیتونه هم وټاکئ، په دې پورې اړه لري چې ستاسو زده کونکي څه ته اړتیا لري او تاسو فکر کوئ چې دوی به یې خوښ کړي. د درسي پلانونو څخه سمدلاسه وروسته، د فعالیتونو د غوره کولو لپاره د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه وګورئ.

دلته فعالیتونه کولی شي او باید په مکرر ډول وکارول شي ځکه چې زده کونکي د خپلو مهارتونو د پراختیا لپاره وخت او تمرین ته اړتیا لري. که تاسو یې وهڅوئ دوی به ښه زده کړي ، زده کړه په زړه پورې کړئ، او د زده کړې پروسې د یوې برخې په توګه د دوی تېروتنې ومنې. همدارنګه، ځکه چې ماشومان په مختلفو سویو زده کوي، ځینې به د نورو په پرتله ډېر وخت ته اړتیا ولري ترڅو خپل مهارتونه ته وده ورکړي، او دا په بشپړه توګه سم دي.

که چیرې یو زده کونکی ناسم ځواب ورکړي، نو دا به غوره نه وي چې مایوسي یا غوسه څرګنده کړئ ځکه چې د غوسې څرګندول به زده کونکي مایوسه کړي، او مایوسي په زده کړه کې مداخله کوي. پرځای یې، په زړه پورې او د منلو وړ ډول ووایاست: دا یوه ښه هڅه ده. ایا بل څوک به هڅه وکړي؟ که یو زده کونکی داسې ځواب ورکړي چې غلط نه وي مګر غیر متوقع وي، ووایه: دا یو په زړه پورې نظر دی! موږ ته د هغه څه په اړه نور ووایاست چې تاسو فکر کوئ. دا ډېره مهمه ده چې زده کونکي احساس کړي چې دوی د زده کونکو په توګه ارزښت لري. کله چې تاسو ښه او د منلو وړ یاست، زده کونکي به ډېره هڅه وکړي چې ښه زده کړي.

تاسو ممکن د هر درس لپاره د چمتو کولو لپاره یو څه شیان ولرئ. یوه یا دوه ورځې مخکې له دې چې تاسو درس ورکړئ، پلان ته پام وکړئ ترڅو ډاډ ترلاسه کړئ چې تاسو په مرحلو پوهېږئ او د لوست لپاره چمتووالی لاندې وړاندیزونه ولولئ ترڅو معلومه کړئ چې تاسو کوم تیاری ته اړتیا لرئ.

د ځینې فعالیتونه لپاره د اضافي کاغذ او لیکلو وسایلو کارولو غوښتنه وکړئ که نه وي، تاسو کولی شئ د نورو سطحو او تجهیزاتو څخه کار واخلئ. د مثال په توګه، زده کونکي کولی شي په شګو یا خټو کې د قوي لرګیو سره رسم وکاږي. که تاسو په ټولګي کې د تباشیر تختې لپاره کافي ځای نلرئ، تاسو کولی شئ په دیوال باندې په خټو یا کوم و نورو موادو سره ولیکئ چې وروسته مینځل کیدی یا پاکېدای شي.

اندازه کول او ارزونه

د ښوونکي په توګه، تاسو غواړئ د هغه څه چې تاسو درس ورکوئ د خپلو زده کونکو پرمختګ قضاوت او ارزونه وکړئ. د دې کولو په اړه د مرستې لپاره په درسونو کې او د لارښود په پای کې وړاندیزونه وګورئ. د کتاب په پای کې به تاسو د انفرادي ارزونې لپاره یوه فورمه او د ټولګي د ارزونې لپاره بله فورمه ومومئ. دا د مختلفو فعالیتونو په اړه د زده کونکو فعالیت ارزولو لپاره کارول کیدی شي چې تاسو د زده کونکو سره ترسره کوئ.

درسي پلان
سږی او ګیدړ

لومړی ورځ: د کیسې لومړی لوستنه

دا لوست باید پرلپسې ۳۰ تر ۴۰ دقیقې وخت واخلي.

د درس لپاره تیاری

• صنف ته تر راتګ وړاندې، له ځان سره په لوړ غږ د کیسې لوستنه تمرین کړئ، چې وروسته بیا په کیسه پوهېدلي یاست، او په صنف کې یې روانه ولوستلای شئ. کیسه په ځانګړي وزم او ادا ولولئ! کوښښ وکړئ چې د مختلفو کرکترونو لپاره مختلف آوازونه استعمال کړئ. کله چې کیسه په ښه طریقه لولئ نو په حقیقت کې زده کوونکیو ته دا ښیاست چې کیسه بیا په خپل وار څنګه ولولي.

• د کیسې تر لوستلو وړاندې، په کیسه کې درې یا څلور داسې ځایونه په نښه کړئ چې هلته وقفه وکړئ، او شاګردانو ته د دې فرصت ورکړئ چې د کیسې د راتلونکیو پېښو وړاندوینه (پیشبیني) وکړي. له زده کوونکیو د داسې وړاندوینو غوښتنه (په داسې حال کې چې نه پوهېږي چې وړاندې به څه کېږي)، د هغوی د سوچ کولو د وړتیا د لوړاوي یوه ډېره ښه لاره ده. دغه راز، دا چاره د هغوی د کیسې اورېدنې هدف روښانه کوي. د هغوی هدف دا دی چې پوه شي چې آیا وړاندوینې یې سمې دي، او که ناسمې! د کیسې په منځ کې د وقفې لپاره ښه ځای هماغه دی چې هلته د راتلونکې پېښې په اړه تلوسه (اضطراب) موجود وي.

د کیسې د لومړی لوستنې کړنې (فعالیتونه)

۱. کتاب داسې پورته ونیسئ چې شاګردان یې پوښ ولیدلای شي. د دې لپاره چې شاګردان د کتاب پوښ له نیږدې ولیدلای شي، کولای شئ د شاګردانو ترمنځ تګ راتګ وکړئ. د کتاب له ښودلو سره یوځای، کتاب ور وپېژنئ، او د کیسې او لیکوال په اړه یې لږ څه معلومات ورکړئ. داسې څه ووایاست:

دا کیسه له کلونو کلونو راهیسې په افغانستان کې ویل شوې ده. ځینې خلک ورته "ښوونیزه کیسه" وایي، ځکه چې تاسې د دې کیسې په لوستلو، او د هغې په اړه په فکر کولو سره، چې موږ یې دلته کوو، د ځان او نورو په اړه څه زده کولای شو. د دې کیسې ګڼې نسخې موجودې دي. د دې نسخې لیکوال ادریس شاه دی. هغه د پغمان ولسوالۍ یو پوه سړی وو. هغه په خپل ژوند کې، د لویانو او وړوکیو (کوچنیانو یا ماشومانو) لپاره ګڼ کتابونه لیکلي.

اوس زه تاسې ته کیسه لولم. ښه غوږ ونیسئ، او زما له لوستلو سره یوځای انځورونو ته هم ګورئ. زه به کله کله وقفه کوم، او له تاسې به پوښتنه کوم چې تاسې څه فکر کوئ وړاندې به څه وشي!

ښايي تاسې په ډاډه توګه ونه پوهېږئ چې وړاندې به څه کېږي، خو تاسې کولای شئ د کیسې اورېدلې برخې ته په کتنې سره یوڅه وانګېرئ (له ځانه یو څه ووایاست). ښه غوږ ونیسئ، چې بیا وروسته د پاتې کیسې په اړه ښې انګېرنې وکړای شئ!

کله چې لوستنه پای ته ورسوم، انځورونه به بیا در ونښیم، او تاسې به راته ووایاست چې له کیسې مو څه په یاد پاتې شول.

اوس راځئ چې د کیسې ویل پیل کړو...

۲. کتاب پرانیزئ، او مخ یې زده کوونکیو ته ور واړوئ، ترڅو د لوست د دایرې ټول زده کوونکي ستاسې له لوستلو سره یوځای پر پاڼو باندې انځورونه ولیدلای شي. کیسه ورو ورو او په وزم او ادا لولئ، او د پاڼې تر اړولو وړاندې لږه وقفه کوئ، چې زده کوونکیو ته د اورېدلې برخې په اړه د فکر کولو، او انځورونو د لیدلو فرصت ورکړئ. کولای شئ په ټولګي کې وګرځئ را وګرځئ، چې شاګردانو ته له نیږدې څخه د انځورونو لیدلو فرصت ورکړئ.

۳. هرځل چې له زده کوونکیو څخه د وړاندوینو د اورېدلو لپاره وقفه کوئ نو لاندې پوښتنې وکړئ:

څه فکر کوئ چې په کیسه کې به وړاندې څه وشي؟

ولې فکر کوئ داسې به وشي؟ د کیسې کومه برخه په دې دلالت کوي چې داسې به وشي؟

د بېلګې په توګه، کله چې یو سړی له ګېډړ څخه پوښتنه وکړي چې څه غواړي او ګېډړ د چرګ غوښتنه کوي، له زده کوونکو پوښتنه وکړئ: *آیا تاسو فکر کوئ چې سړی به ګېډړ ته چرګ ورکړي که بل څه؟* کله چې زده کوونکي خپل نظریات وړاندې کړي، پوښتنه وکړئ: *ولې داسې فکر کوئ؟*

زده کوونکیو ته وواياست چې د ټولو وړاندوینې سمې دي، ځکه چې هغوی ښه فکر کړی، او دا چې د راتلونکیو پېښو په اړه د هغوی د وړاندوینو اختلاف پر ځای خبره ده. له بېلابېلو زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې وړاندوینې وکړي. کله چې یو زده کوونکی یو نظر وړاندې کوي، نو له نورو زده کوونکیو پوښتنه وکړئ چې آیا دا نظر سم دی، او که ناسم، او له هغوی څخه دلیل هم وغواړئ. زده کوونکي د بحث لپاره د نظریاتو وړاندې کولو ته وهڅوئ. د دې لپاره چې ګڼو زده کوونکیو ته د وړاندوینو فرصت ورکړئ، او ټولګیوال ښه بحث وکړای شي، خبرو اترو ته کافي وخت ورکړئ. او بیا د راتلونکیو تم-ټکیو(وقفه ځایونو) پر لور لوست ته دوام ورکړئ.

۴. کله چې کیسه پای ته ورسوئ، زده کوونکیو ته د اورېدلو او د پېښو د وړاندوینو شاباسی ورکړئ او هغوی ته وواياست چې اوس باید هغوی د کیسې بیاکتنه وکړي. کتاب بیا پرانیزئ، کیسه پیل کړئ، او لوړ یې ونیسئ چې زده کوونکي یې انځورونه ولیدلای شي. له زده کوونکیو څخه غوښتنه وکړئ چې هغو لومړنیو انځورونو ته وګوري، او ور په یاد کړي چې د کیسې په پیل پیل کې څه شوي وو. زده کوونکیو ته د کیسې د ور په زړه کولو لپاره لاندې پوښتنې وکاروئ:

دلته ښودل شوې خبرې څوک دي؟

د کیسې په دې برخه کې څه کېږي؟

۵. بیا د کتاب وړاندې مخونه را واړوئ او همدغه پوښتنې تکرار کړئ. په همدې توګه، چې له زده کوونکیو غوښتنه کوئ انځورونو ته په کتنه تېره کیسه ور په زړه کړئ، کیسې ته دوام ورکړئ. هرځل له یوه نوي زده کوونکي څخه پوښتنه کوئ، چې هر زده کوونکی د خبرو وار ترلاسه کړي. که له زده کوونکیو څخه د کیسې ځینې برخې هېرې وي، نو د کیسې هماغه برخه په خپلو الفاظو وریاده کړئ، او یاهماغه برخه له سره ورته ولولئ.

۶. د کیسې په ښه اورېدا، او د کیسې د ډېرې برخې په یاد ساتلو د شاګردانو ستاینه کوئ. هغوی ته وواياست چې دا کیسه به په دې نیږدې ورځو کې یوځل بیا هم سره ولولئ او بحث به ورباندې وکړئ.

له زده کوونکو کتابونه راټول کړئ او تر هغې یې وساتئ چې د ټولګي ټول فعالیتونه پای ته ورسیږي. زده کوونکو ته وواياست چې د ټولو درسونو د پای ته رسیدو وروسته به دوی ته خپل کتابونه بیرته ورکړل شي.

د لومړۍ ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: وړاندوینې کول

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کوونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کوونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: هغه زده کوونکي چې وړاندوینه نه شي کولای، کله چې د وړاندوینې غوښتنه ترې وشي، اویا داسې وړاندوینې وکړي چې د موجودو معلوماتو سره هیڅ منطقي ارتباط و نه لري.

کچه ۲: هغه زده کوونکي چې د یو منطقي تسلسل په نتیجه کې د موجودو معلوماتو په بنا د وړاندوینې توان لري، او د خپلې وړاندوینې د تقویه کولو لپاره دلیل وړاندې کوي. زده کوونکی شاید او یا شاید هم نه کله چې لولي وړاندوینه په یاد و نه لري او هغه نوي معلومات چې د وړاندوینې پورې ارتباط لري و نه پیژني.

کچه ۳: هغه زده کوونکي چې د یو منطقي تسلسل په نتیجه کې د موجودو معلوماتو په بنا د وړاندوینې توان لري، او د خپلې وړاندوینې د تقویه کولو لپاره دلیل وړاندې کوي، نوي معلومات چې د وړاندوینې پورې ارتباط لري پیژني، او وړاندوینې همغسې ساتي یا یې عیاروي.

کچه ۴: هغه زده کوونکي چې ډېر ذکي دي او په قصه کې موجود معلومات د وړاندوینې د جوړولو او توضیح لپاره استعمالوي او د وروستیو معلوماتو په وسیله خپله وړاندوینه همغسې ساتي او یا یې عیاروي.

دوهمه ورځ: د کیسې دوهمه لوستنه

دلته د کیسې د دوهم ځل لوستلو لپاره ځینې وړاندیزونه دي. دا لړ کړنې باید پرلپسې ۳۰ تر ۴۰ دقیقې وخت ونیسي.

د درس لپاره تیاری

- د کیسې د بیا لوستلو تمرین وکړئ چې دا ځل یې په په ښه ډول ولولئ.
- د پنځم ګام د تیارۍ لپاره کولای شئ په پیل کې زده کوونکي په دریو کسیزو ډلو ووېشئ، چې ستاسې د لارښوونو پر مهال زده کوونکي وپوهېږي چې له چا سره خبرې وکړي. له هغوی غوښتنه وکړئ چې له نیږدې ناستو شاګردانو سره درې کسيزې ډلې جوړې کړي.

د کیسې د دوهمې لوستنې کړنې (فعالیتونه)

۱. کتاب لوړ ونیسئ، او له زده کوونکیو د کیسې د سرلیک، لیکوال، او د لیکوال د لاسته راوړنو په اړه پوښتنې وکړئ.

زده کوونکیو ته ووایاست چې بیاهم په بشپړه توجه غوږ ونیسي، ځکه چې، د کیسې له ختمېدا وروسته به بیا هم له هغوی څخه انځورونو ته په کتنې، د کیسې د وریادولو غوښتنه کوئ، او هم به ترې دا پوښتنه کوئ چې د کیسې کومه برخه د هغوی لپاره تر ټولو مهمه وه. هغوی ته ووایاست چې دا ځل به د هغوی ډېرو داسې ځایونو ته ور پام شي، چې د لومړۍ لوستنې پرمهال یې نه وو ور پام شوی.

۲. د لومړۍ ورځې په څېر، د انځورونو له ښودلو سره یوځای، کیسه سرترپایه ولولئ. کیسه ورو ولولئ چې زده کوونکي کیسه سمه تعقیب کړای شي، او بلې برخې ته د اوښتلو پرمهال د پېښو په اړه د فکر کولو فرصت ولري.

۳. کله چې لوستنه پای ته ورسوئ، بېرته د کتاب لومړنۍ پاڼې پرانیزئ، او داسې یې ونیسئ، چې زده کوونکي یې انځورونه ولیدلای شي. د لاندې پوښتنو مطرح کولو له لارې، له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې لومړیو انځورونو ته وګوري، او هغه څه ور په زړه کړي چې د کیسې په سر کې واقع شوي وو:

دلته ښودل شوې څېرې څوک دي؟

د کیسې په دې برخه کې څه کېږي؟

په څه چې موږ پوهېږو هغه دا دي چې کیسه موږ ته مستقیم څه نه وایي؟

لومړۍ دوه پوښتنې د لفظي پوهې غوښتنه کوي، لکه دا چې ګیدړ نرم وېښته او ښکلې برېتونه لري. دریمه پوښتنه د استدلالونو غوښتنه کوي - د هغه شیانو درک کول چې معنی لري خو په ځانګړي ډول نه دي ویل شوي. د مثال په توګه، کیسه دا نه وایي چې سړي د ګیدړ د نیولو اراده درلوده، مګر موږ اټکل کولی شو چې هغه دا کار کړی و ځکه چې هغه ګیدړ هغه بوټو ته لیږلی چیرې چې لومه یا دام و. همدارنګه، کله چې سړی په ګېدړ چل کوي، کیسه د سړي د شخصیت یا کرکټر په اړه څه نه وایي، خو موږ اټکلولی شو چې هغه چالاک او ناصادق دی.

۴. بیا وړاندې دوو پاڼو ته ولاړ شئ، او همدغه پوښتنې بیا تکرار کړئ. په همدې طریقه دوام ورکړئ، چې زده کوونکي د هرې پاڼې انځورونو ته په کتلو، زړې پېښې ور په زړه کړي. ښایي دا ځل زده کوونکیو په کیسه کې نور څه موندلي وي، او ښایي د کیسې د پېښو د ور په زړه کولو پر مهال د ویلو لپاره ډېر څه ولري. هر ځل له یوه نوي زده کوونکي څخه پوښتنه کوئ، چې په دې توګه، ډېرو زده کوونکیو ته د خبرو وار ورسېږي. که له زده کوونکیو څخه د کیسې کومه برخه هېره وي، نو د کیسې هماغه برخه په خپلو الفاظو کې ورته ووایاست، او یا هماغه برخه ورته ولولئ.

۵. کله چې مو ټول کتاب په همدې طریقه ولوست، او پر انځورونو، او پېښو مو بحث وکړ، کتاب بند کړئ، او شاګردانو ته ووایاست چې:

په دې کیسه کې ګڼ شمېر په زړه پورې څېرې دي. ځینې یې ښایي داسې څوک در په زړه کړي چې پېژنئ یې، او د کیسې پېښې ښایي داسې پېښې در یادې کړي چې تاسې ته در پېښې شوي دي. تاسې هریوه د کیسې د اورېدنې پر مهال، د یوه جلا شي په اړه فکر کاوه. اوس زه له تاسې څخه غوښتنه کوم چې د لاندې پوښتنو په اړه فکر وکړئ:

د کیسې کومه برخه ستاسې لپاره تر ټولو مهمه وه؟

دغې برخې ستاسې لپاره ولې ځانګړی اهمیت درلود؟

د ځواب په اړه یوه شېبه فکر وکړئ، او بیا به زه له تاسې وغواړم چې خپل ځوابونه لومړی خپل یوه ملګري ته ووایاست. بیا به زه له یو څوکسانو وغواړم چې ټول ټولګي ته ووایي چې څه ورته تر ټولو مهم برېښېدل.

د دې پوښتنو ځوابونه به توپیر ولري او یو څه غیر منطقي فکر به پکې شامل وي ځکه چې دوی د کیسې او خپل ژوند ترمنځ اړیکې رامینځته کوي. زده کوونکي به بېلابېل ځوابونه

ورکړي، ځکه چې هره کیسه مهمې برخې درلودلای شي، او اورېدونکي به، د وګړیو په توګه، د تر ټولو مهمې برخې په اړه مختلف نظریات ولري. د مثال په توګه، ځینې زده کونکي ممکن فکر وکړي چې د ګېدړې په دې پوهېدل چې سږي په هغې چل کړی و خورا مهم دی ځکه چې په دوی به چا هم چا په ژوندکې چل کړی وي. نور بنايي فکر وکړي چې ترټولو مهمه شیبه هغه وخت دی چې ګېدړه ځان له لومې خلاصوي او تښتي. بیا هم نور زده کونکي به فکر کوي چې د کیسې پای ترټولو مهمه برخه ده ځکه چې دوی د کیسې پای ته رسیدل خوښوي. په دې کې غلط ځواب نشته. د شاګردانو انتخاب د هغوی د نظریاتو پر سر د بحث په اندازه مهم نه دی.

٦. زده کوونکیو ته د فکر کولو لپاره یوه یا دوه دقیقې وخت ورکړئ، او بیا یې په درې کسیزه ډلو وویشئ، چې له یو بل سره د کیسې د تر ټولو مهمې برخې په اړه خبرې وکړي. بنايي تاسې د شاګردانو په منځ کې وګرځئ راوګرځئ، او د هغوی ځیل منځي خبرې اترې واورئ. تاسې د هغوی نظریاتو ته د ځواب ویلو اړتیا نه لرئ، یوازې سر خوځول مو کافي دي.

٧. بیا، له څو تنو زده کوونکیو څخه وغواړئ چې ټول ټولګي ته د هغه څه په اړه خبرې وکړي چې د دوی لپاره په کیسه کې تر ټولو مهم بریښي. هغوی دې ته وهڅوئ چې یو د بل خبرې په غور واوري، ترڅو معلومه کړي چې د کیسې څومره بېلابېلې برخې مهمې ګڼل کیږي.

٨. د زده کوونکیو ستاینه وکړئ (شاباسی ورته وواياست) چې ښه غوږ یې نیولی وو، د کیسې ډېرې برخې یې ور په زړه شوې او د مهمو برخو په اړه یې ښه فکر وکړ. هغوی ته وواياست، چې تاسې به په نېږدې راتلونکي کې بیاهم کیسه په ګډه سره ولولئ، او بحث به پرې وکړئ.

د دویمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: یادول او نتیجه ګیري

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوې د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: هغه زده کوونکي چې د قصې ډیرې برخې یې نه وي په یاد او د نتیجه ګیرۍ لپاره ښه دلایل نه شي ویلی، د قصې اصلي برخې یې بل قسم تعبیر کړي وي، او ان د ښوونکي په ملاتړ هم خپلې نتیجه ګیرۍ ته دلایل نه شي وړاندې کولای.

کچه ۲: هغه زده کوونکي چې د قصې یو څه برخې یې په یاد وي او کولای شي چې څه ساده نتیجه ګیرۍ وکړي، کیدای شي یو څه ګډه وډه یا مبهمه وي یا کیدای شي یو څه د متن د منطقي ملاتړ (حمايې) څخه لرې وي.

کچه ۳: هغه زده کوونکي چې قصه یې په یاد وي او کولای شي چې ساده نتیجه ګیري وکړي، او د هغې لپاره کافي دلایل هم وړاندې کړي، خو یو څه عمومي وي.

کچه ۴: هغه زده کوونکي چې قصه یې زده وي او موضوع ته نږدې نتیجه ګیري وکړي، کیدای شي څه مشکلات ولري. موثر دلایل وړاندې کړي او همیشه د موضوع په باره کې مشخص وي.

دریمه ورځ: د کیسې دریمه لوستنه

دلته د دریم ځل کیسې لوستلو لپاره ځینې وړاندیزونه دي. دا لړ کړنې باید پرلپسې ۳۰ تر ۴۰ دقیقې وخت ونیسي.

د درس لپاره تیاری

• تاسو ممکن د کیسې لوستلو تمرین وکړئ.

• پریکړه وکړئ چې تاسو به د کیسې په لوستلو کې چیرته ودریږئ ترڅو له زده کونکو څخه وپوښتئ چې په راتلونکې پاڼه کې څه پېښیږي. (دوهمه مرحله وګورئ.)

• د ۴ مرحلې چمتو کولو لپاره، تاسو کولی شئ زده کونکي د درس په پیل کې په دریو ګروپونو یا جوړه جوړه کړئ ترڅو یوه شي چې دوی به له چا سره خبرې وکړي کله چې تاسو ورته لارښوونه وکړئ. یوځل بیا له هغوی څخه وغواړئ چې جوړه یا درې ډلې جوړې کړي چې زده کونکي ورته نږدې ناست وي.

• د سواد زده کړې له اضافي فعالیتونو څخه د ترسره کولو

لپاره یو یا دوه نور فعالیتونه غوره کړئ او د دې لپاره هم چمتووالی ونیسئ.

د درېیمې لوستنې کړنې: د کلیدي نظرونو انعکاس

۱. کتاب لوړ ونیسئ، او زده کوونکیو ته ووایاست چې تاسې به په درېیم ځل هم هماغه کیسه لولئ، خو دا ځل به د وقفو په دوران کې له شاګردانو څخه د کتاب د راتلونکې پاڼې د پېښو په اړه پوښتنه کوئ.

۲. د کیسې په مختلفو برخو کې، د کتاب تر پاڼې اړولو وړاندې، لاندې پوښتنه مطرح کوئ، او له زده کوونکیو غوښتنه کوئ چې که ځواب ورکول غواړي نو لاس دې پورته کړي:

په راتلونکې پاڼه کې به څه پېښ شي؟

له دې پوښتنې مطرح کولو ستاسې مقصد دا دی چې وپوهېږئ چې آیا د کیسې پېښې د زده کوونکیو په یاد پاتې دي، او کنه. هر ځل له یوه بېل زده کوونکي څخه د ځواب غوښتنه کوئ، او له نورو زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې د ځواب ورکوونکي خبرو ته سم غوږ ونیسي. کله چې یو کس ځواب ورکړي، له نورو غوښتنه وکړئ چې که له ځواب سره موافق وي، لاسونه دې پورته کړي.

دا کار زده کوونکي هڅوي ترڅو ستا او نورو زده کوونکیو خبرو ته غوږ کېږدي. دغه راز به وپوهېږئ چې ټولګی تر کومه بریده له کیسې سره آشنا شوی، او د کیسې د پېښو تسلسل یې په ذهن کې پاتې دی. د زده کوونکیو ځواب چې هرڅه وي، تاسې باید ووایاست چې:

راځئ ګورو چې وړاندې همداسې پېښېږي او که نه!

بیا وړاندې دوو پاڼو ته ولاړ شئ، او متن یې ولولئ.

د ځینو زده کوونکیو به کیسه ښه په یاد وي، او سم ځواب به ورکړای شي. ځینې نور به داسې نه وي. که د زده کوونکیو کوم ځای هېر وي، او ناسم ځواب ورکړي نو ورته ووایاست چې:

که مو اوس څه په یاد نه وي، هیڅ پروا نه کوي. خو دا ځل سم غوږ ونیسئ، چې له کیسې سره ښه بلد شئ!

۳. کله چې د کتاب لوستنه پای ته ورسوئ، زده کوونکیو ته ووایاست چې ته غواړې وپوهېږې چې آیا دوی د انځورونو له کتلو پرته کیسه را په زړه کولای شي او کنه. یو زده کوونکی ځواب ته راوبولئ، او له نورو غوښتنه وکړئ، چې که له ځواب سره موافق وي، نو لاسونه دې پورته کړي.

که ځواب ناسم وي، له یوه بل زده کوونکي غوښتنه وکړئ چې ووایي د کیسې په پیل کې څه پېښ شوي وو. یوځل بیا له نورو زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې د موافقت په صورت کې، لاسونه پورته کړي. که یې ځواب سم وي، نو زده کوونکیو ته ووایاست چې که د کیسې د راتلونکي پېښې په اړه معلومات لري، لاسونه دې پورته کړي. یوځل بیا یو زده کوونکی ځواب ته را وبولئ، او له نورو زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې که موافق وي، لاسونه دې پورته کړي. همدې کار ته ادامه ورکړئ، ترڅو زده کوونکي، د کیسې پېښې په ترتیب سره ذهن ته وسپاري.

۴. زده کونکو وغواړئ چې د دې دوو پوښتنو د ځوابونو په اړه یو ځل بیا د ملګري سره خبرې وکړي:

د کیسې کومه برخه تا ته تر ټولو مهمه وه؟
دا برخه ستا لپاره ولې تر ټولو مهمه وه؟

زده کوونکیو ته یادونه وکړئ چې هغوی کولای شي د تر ټولو مهم شي په اړه نوی نظر ولري، او یا هم کولای شي، هماغه زوړ نظر، چې په تېرو بحثونو کې یې بیان کړی و، بیا تکرار او تایید کړي. زده کوونکیو ته ۳ تر ۴ دقیقې وخت ورکړئ چې په درې کسیزه یا دوه کسیزو ډلو کې پر خپلو نظریاتو خبرې اترې وکړي.

۵. بیا یو څو زده کوونکي را وبولئ، چې ټول ټولګي ته د هغه څه په اړه خبرې وکړي چې د هغوی لپاره تر ټولو ډېر مهم دي. هڅه وکړئ چې هغه شاګردان را ونه بولئ چې تېر ځل یې هم ځواب ورکړی، تر څو ټولو ته وار ورسېږي. هغوی دې ته وهڅوئ چې یو بل ته غوږ ونیسي، ترڅو وپوهېږي چې د کیسې څومره ډېرې برخې مهمې ګڼل کېدای شي.

۶. په ښې غوږ اېښودنې، د کیسې په ښې یادونې، او د تر ټولو مهم شي په اړه په فکر کولو خپل زده کوونکي وستایې. یادونه وکړئ چې تاسې به په نیږدې ورځو کې یوځل بیا هم د همدې کیسې په اړه خبرې او بحث وکړئ او له همدې کیسې به د نورو زده کړو لپاره د اساس په توګه کار واخلئ.

۷. په درېیمه ورځ له لاندې پوښتنو څخه یوه یا زیاته تر بحث لاندې ونیسئ چې زده کوونکي د کیسې د معناګانو په اړه لا ژور فکر ته وهڅوئ. زده کوونکي ښایي دې

پوښتنو ته مختلف ځوابونه ولري، چې ټول یې باید سم وګڼل شي. د پوښتنې هدف یوازې او یوازې دا دی چې زده کوونکي په خپله ځاني طریقه د کیسې په وړاندې غبرګون ښودلو ته راوبلل شي.

کیسه پیل کیږي "و نه و، یو وخت چې سپوږمۍ په ونه ښنه کیده او د میړیانو به له اچارو سره جوړه وه، یو ښایسته نسواري رنګې ګیدړ و." دا څه ډول وخت دی؟ ایا دا زموږ وخت دی؟ ایا دا نړۍ زموږ د نړۍ په څیر ده؟ ولې داسې فکر کوئ؟

په دې کیسه کې ستاسو د خوښې برخه څه وه؟ ولې؟

ستاسو د خوښې انځور کوم وو؟ ولې؟

تاسو ولې فکر کوئ چې ګیدړ په پیل کې په سړي باور وکړ؟

ایا تاسو فکر کوئ چې هغه سړي غوښتل چې ګیدړ ونیسي؟ ولې داسې فکر کوې؟

ایا تاسو فکر کوئ چې ګیدړ به له دې وروسته په خلکو باور وکړي؟ ولې داسې فکر کوې؟

ایا تاسو کله په خلکو باور کړی کله چې دوی تاسو ته یو څه وایي او بیا تاسو پوه شئ چې هغه څه چې دوی ویلي هغه رینښتیا ندي؟ دا تاسو څنګه احساس کوئ؟

ایا تاسو یو څوک پیژنئ چې تاسې یې کله تیریستي یاست؟ ایا تاسو کله هم د چا د تیریستلو هڅه کړې؟

کله چې سړي د ګیدړ سره ولیدل، هغه وویل: "ستړی مه شې!" او ګیدړ ځواب ورکړ: "خوښ اوسې!" کله چې تاسو له یو چا سره وینئ نو څه وایی؟

که ته هغه سړی وای، نو له ګیدړ سره به مو څه ډول چلند کړی وای؟ ولې؟

تاسو به څه وکړئ که چیرې یو څوک ستاسو سره داسې چلند وکړي لکه څنګه چې سړي د ګیدړ سره کړی دی؟

د سختو شرایطو څخه د ګیدړ وتل، ستاسې لپاره څه درس کیدی شي؟

ایا تاسو کله هم کومه ستونزه درلوده چې په لومړي سر کې تاسو فکر کاوه چې تاسو یې نشي حل کولی خو بیا مو لګه د ګیدړ ستونزه حل کړې ده؟ ایا تاسو غواړئ موږ ته یې په اړه ووایاست؟

ایا تاسو فکر کوئ چې د ځینو ستونزو حل ډیر وخت نیسي؟ ولې داسې فکر کوئ؟

ایا د ځینو خلکو لپاره د ځینو ستونزو حل کول ستونزمن دي، خو د نورو لپاره نه؟ ولې او ولې نه؟

ایا تاسو د داسې کوم وخت په اړه فکر کولی شئ کله چې تاسو یا بل کوم څوک چې تاسو یې پیژنئ د هغه څه څخه کار واخلئ چې په لومړي سر کې ګټور نه ښکاري، لکه څنګه چې ګیدړ په کڅوړه کې تیرو څخه کار اخیستی؟

ستاسو په اند دا مهمه ده چې خلک په دې کیسه پوه شي؟ ولې داسې فکر کوې؟ تاسو څنګه کولی شئ د نورو سره د دې کیسه په پوهیدو کې مرسته وکړئ؟

ایا دا کیسه تاسو ته بله کومه داسې کیسه په یادوي چې تاسو اوریدلې وي؟

د دریمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه:
د کلیدي نظرونو انعکاس

کچه/سویه ۱ -۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: هغه زده کوونکي چې ان د ښوونکي په مرسته هم نه شي کولای چې د قصې کومه برخه په یاد ولري، او یا د قصې کومه اساسي برخه سره ونښلوي.
کچه ۲: هغه زده کوونکي چې قصه یې په یاد وي او قصه یو څه منعکس کړای شي، خو اساسي نظرونه سره نښلولی نه شي او یا په پوهیدای نه شي.
کچه ۳: د زده کوونکې قصه ښه په یاد وي اړیکه ټینګه کړئ چې په قصه کې لوستي وي د خپل ژوند له پیښو سره یو په یو مرتبط کړي، خو پرته له کوم خاص شباهتي ارتباط یا خیال څخه (د مثال په توګه، ګیدړ د چرګانو خوړل خوښوي او زده کوونکی هم د چرګانو خوړل خوښوي).
کچه ۴: زده کوونکی کولی شي کیسه په ښه ډول یاده کړي، قیاسي یا انالوژیکي اړیکې رامنځ ته کړي، او کولی شي د دې اړیکو په اړه توضیحات ورکړي (د مثال په توګه، زده کونکي د یو ستونزمن حالت څخه د وتلو یادونه کوي او د ګیدړ سره خواخوږي څرګندوي).

د سواد د مهارتونو جوړول
(دریمه ورځ)

په دریمه ورځ به، تاسو د کیسې په اړه په لغتونو او لیکلو تمرکز وکړئ او زده کونکي به نور فعالیتونه چې تاسو یې غوره کوئ ترسره کړي.

لغتونه

د کیسې سره د دریو ورځو تجربو وروسته، زده کونکي به دې ته چمتو شي چې د کیسې د کلمو پر بنسټ خپلو لغتونو ته نوره هم پراختیا ورکړي. دا مترادف فعالیت د همدې هدف لپاره دی. (تاسو کولی شئ دلته د وړاندیز شوو کلمو پرته د نورو کلمو سره کار وکړئ.)

د زده کونکو د لغتونو د جوړولو لپاره یوه ښه لار دا ده چې دوی ته مترادفې کلمو وروپېژنئ چې ممکن مخکې یې نه وي اوریدلي. دلته د دې کار د کولو یوه لاره ده.

۱. د "ښکلا" (ښکلي) کلمه په تخته ولیکئ او زده کونکو ته یې یادونه وکړئ چې دا کلمه په کیسه کې د ګیدړ د بریتونو د تشریح کولو لپاره کارول کیږي.

۲. د *ښکلې* کلمې تر څنګ، د *په زړه پورې* او *جذاب* کلمې (یا ستاسو د خوښې دوه نورې کلمې) ولیکئ.

۳. زده کوونکو ته دا درې کلمې ولولئ او له هغوی وغواړئ چې ستاسې سره یې دوه یا درې ځله تکرار کړي: *ښکلي، په زړه پورې، جذاب*.

۴. بیا، دا جملې په تخته ولیکئ، زده کونکو ته یې ولولئ، او زده کونکي دې یې ستاسو سره دوه یا درې ځله تکرار کړي. (کله چې دغه جملې لولئ دغه لغتونو ته په تخته کې اشاره وکړئ.)

د ګیدړ بریتونه *ښکلې* وو.
په حقیقت کې، دوی *په زړه پورې* وو.
په حقیقت کې، دوی *جذاب* وو!

په دې ډول د مترادفاتو سره یوځای کول به کلمې په ځانګړې توګه زده کونکو ته د هغوی معنی واضح کړي.

۵. د وروستنۍ پیاوړتیا په توګه، دې دریو نښه شوو کلمو ته اشاره وکړئ او زده کونکي ته وواياست چې ویې لولي.

۶. په همدې ترتیب (۵-۱ پړاو) د نورو لغتونو سره د کیسې او یا ورته نورو جملو څخه اجرا کړئ. ځینې مثالونه دا دي:

د کیسې کلمه: سخي
مترادفات: بخښونکی، مهربان
جملې: سړي وویل: "زه غواړم تا ته یو څه درکړم،" او هغه د سخي احساس کاوه. "په حقیقت کې، زه د بخښونکي احساس کوم. ریښتیا، زه د پام وړ مهربانه احساس کوم!"

د کیسې کلمه: ښه
مترادفات: عالي، غیر معمولي
جملې: ګیدړ وویل: "څومره ښه! په حقیقت کې، څومره عالي. ریښتیا، څومره غیر معمولي!"

د کیسې کلمه: عجیبه
مترادفات: بل ډول، ناشنا
جملې: ګیدړ ځان سره یې وویل: "دا خو عجیبه ده! په حقیقت کې، دا بل ډول دی. رښتیا، څومره ناشنا!"

۷. هغه کلمې او جملې چې نن مو کارولې د راتلونکې ورځې د فعالیتونو لپاره وساتئ. تاسو ممکن وغواړئ چې دوی په پریږدئ یا یې یاداشت کړئ چې بله ورځ یې بیا په تخته ولیکئ.

د دریمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: لغتونه

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوملولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی هغه مترادفات وپیژني چې تدریس شوي.
کچه ۲: زده کوونکی کولی شي د ۱-۲ مترادف ټکي وپیژني چې تدریس شوي.
کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ډیرمترادف کلمات وپیژني کوم چې تدریس شوي.
کچه ۴: زده کوونکی کولی شي ټول مترادف کلمات وپیژني چې تدریس شوي.

د کیسې په اړه لیکل

په دې دریمه ورځ، زده کونکي ممکن چمتو وي چې د کسې اساسي ټکي په خپلو الفاظو تکرار کړي. د دې لپاره چې دوی بریالي شي، د دې په څیر یو چوکاټ وکاروئ ترڅو د کیسې په جوړښت کې مرسته وکړي. د دې لپاره چې د کیسې د جوړولو لپاره په سمه توګه دا ډول چوکاټ وکاروي، مرسته وکړئ. حتمي نه ده چې دوی کټ مټ همدا چوکاټ وکاروي، خو دا کولی شي د دوی سره مرسته وکړي چې هغه څه تنظیم کړي چې دوی یې په لیکلو کې ویل غواړي.

یوه ورځ ګېدړ په لاره کې یو سړی ولید.

سړي وویل، ---.

ګېدړ ځواب ورکړ، ---.

بیا، ---.

او بیا، ----.

او بیا، ----.

په پای کې، ----.

او له همدې امله ----.

کله چې زده کوونکي لیکنې پای ته ورسوي، له هغوی وغواړئ چې د ۳ یا ۴ ګروپونو سره یوځای شي او هغه څه ولولي چې دوی یو بل ته لیکلي دي. تاسو کولی شئ له دوو یا دریو زده کونکو وغواړئ چې ټول ټولګي ته د دوی لیکنې ولولي. د زده کونکو د هڅو ستاینه وکړئ او هره هغه غلطي ومني چې دوی یې په لیکلو کې کوي. (هغه څه چې دوی لیکلي دي یوه مسوده/خاکه ګڼل کیدی شي چې غلطی پکې شامل وي.)

د دریمې ورځې د اجرا ارزونه:
د کیسې په اړه لیکل

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوماتو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی د کیسې کومه پیښه شامله کړي.
کچه ۲: زده کونکي د کیسې ځینې پیښې شاملې کړي دي خو په ګډوله شکل.
کچه ۳: زده کونکي د کیسې ډیری پیښې په سم ترتیب شاملوي.
کچه ۴: زده کوونکی د کیسې ټولې پیښې په سم ترتیب شاملوي.

د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه

که تاسو وخت لرئ، تاسو کولی شئ "د سواد زده کړې اضافي فعالیتونو" برخې څخه د نورو فعالیتونو څخه هم کار واخلئ. هغه فعالیتونه غوره کړئ چې تاسو فکر کوئ ستاسو د زده کونکو لپاره غوره دي. که تاسو زده کونکي لرئ چې مختلف مهارتونه او علاقې لري، تاسو ممکن وغواړئ چې ځینې زده کونکي یو فعالیت ترسره کړي په داسې حال کې چې نور مختلف فعالیت کوي.

څلورمه ورځ: د سواد مهارتونو نوره وده

په څلورمه ورځ، تاسو به یو ځل بیا په لغتونو او لیکلو تمرکز وکړئ او زده کونکي به نور فعالیتونه ترسره کړي چې تاسو یې غوره کوئ.

د چمتو کولو لپاره

- هغه کلمې چمتو کړئ چې تاسو د دریمې ورځې د مترادف فعالیت لپاره کارولې دي (د مثال په توګه: *ښکلې، په زړه پورې، جذاب؛ سخي، بخښونکی، مهربان؛ ښه، عالي، غیر معمولي؛ عجیبه، بل ډول، ناشنا*). هغه جملې هم چمتو کړئ چې تاسو د دې کلمو سره کارولې دي:

د ګېدړ برېتونه ښکلي وو. په حقیقت کې، دوی په زړه پورې وو. په حقیقت کې، دوی جذاب وو!

سړي وویل: "زه غواړم تا ته یو څه درکړم،" او هغه د سخي احساس کاوه. "په حقیقت کې، زه د بخښونکي احساس کوم. رینښتیا، زه د پام وړ مهربانه احساس کوم!"

ګېدړ وویل: "څومره ښه! په حقیقت کې، څومره عالي. رینښتیا، څومره غیر معمولي!"

ګېدړ ځان سره یې وویل: "دا خو عجیبه ده! په حقیقت کې، دا بل ډول دی. رښتیا، څومره ناشنا!"

- د سواد زده کړې د اضافي فعالیتونو برخې څخه د ترسره کولو لپاره اضافي فعالیتونه غوره کړئ، او د اړتیا سره سم یې د دې لپاره چمتو کړئ.

لغتونه

دا فعالیت زده کونکو ته د مترادفاتو او متضاداتو اړوند اضافي تمرین دی چې دوی په تیرو ورځو کې زده کړي.

۱. لستاسو د دریمې ورځې د کار د جملو لومړی مجموعه په لوړ غږ ولولئ:

سړي وویل: "زه نن د سخي احساس کوم."

"په حقیقت کې، زه د بخښونکي احساس کوم."

"رینښتیا، زه د پام وړ مهربانه احساس کوم!"

له زده کونکو وغواړئ چې دا دوه یا درې ځله له تاسو سره ولولي ترڅو د دوی پخوانۍ زده کړې تقویه کړي.

۲. دا متضاد کلمات په تخته باندې جملو ته اضافه کړئ لکه څنګه چې دلته ښودل شوي:

سړي وویل: "زه نن د سخي احساس کوم، نه د کنجوسی."

"په حقیقت کې، زه د بخښونکي احساس کوم."

"ریښتیا، زه د پام وړ مهربانه احساس کوم!"

زده کونکو ته جملې ولولئ او له هغوی وغواړئ چې ستاسو سره یې ولولي. تشریح کړئ چې اضافه شوي کلمې متضادې دي او مخالفې معنی لري.

۳. د نورو کلمو/لغتونو لپاره هم همداسې دوه مرحلې ترسره کړئ چې تاسو تیره ورځ کارولې دي ټکي مترادفاتو او متضاداتو کړې لکه څنګه چې دلته ښودل شوي:

مترادفاتو: "څومره ښه او عالي،" ګېدړ وویل.
متضاداتو: "بلکل عادي او دنیوي،" ګېدړ وویل.

مترادفاتو: "دا خو عجیبه ده!" ګېدړ ځان سره یې وویل. "هیڅکله معمول نه ده!"

متضاداتو: "دا معمول!" ګېدړ ځان سره یې وویل. "صورت اټکل کیده!"

د څلورمه ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: لغتونه

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی هغه مترادفات او متضاد ویپیژني کوم چې تدریس شوي.
کچه ۲: زده کوونکی کولی شي ځینې مترادفات او متضاد وپیژني.
کچه ۳: زده کوونکی د دې وړتیا لري چې ټول مترادفات او متضاد وپیژني او په مرسته یې یوه یا دوه جملې لوستلی شي.
کچه ۴: زده کوونکی د دې وړتیا لري چې ټول مترادفات او متضاد وپیژني او کولی شي ټولې جملې مستقلاً ولولي.

د جملو لیکل

دا فعالیت د کیسې څخه د جملو لیکلو اضافي تمرین دی او د اصلي جملو د کلمو ترکیب، مترادفاتو او متضادو کلمو په کارولو سره چې په لارښوونې کې په تمرکز شوی.

۱. له زده کونکو وغواړئ چې د تیرو لغتونو د فعالیت څخه د جملې د یو یا ډیرو سیټونو د لیکلو تمرین وکړي او هغه څه چې دوی لیکلي دي په لوړ غږ ولولي (په کوچنیو ډلو/ګروپونو یا په انفرادي ډول ټول ټولګي ته).

۲. له زده کونکو وغواړئ چې د مشخص شوو، مترادفاتو او متضادو کلمو په کارولو سره نوې جملې جوړې کړي. ډاډ ترلاسه کړئ چې کلیدي کلمې په تخته لیکل شوي وي چې زده کونکي یې کله چې د لیکلو هڅه کوي ولیدی شي. که دوی ډاډه نه وي چې څه لیکي، دوی ته یو څو مثالونه ورکړئ، لکه:

ګېدړ په زړه پورې بریتونه درلودل. چې ځلاي کوله!

سړي د بخل احساس نه کاوه. هغه د سخاوت احساس کاوه.

ګېدړ فکر کاوه چې ډبرې ډیرې عجیبې دي.

له زده کونکو وغواړئ چې خپلې جملې یو بل ته ولولي، یا دې په دریو یا څلورو ګروپونو کې یا دې په انفرادي ډول په ټول ټولګي ته ولوستل شي. د زده کونکو د هڅو ستاینه وکړئ او هره هغه غلطی ومني چې دوی یې په لیکلو کې کوي. (هغه څه چې دوی لیکلي دي یوه مسوده/خاکه ګڼل کیدی شي چې غلطی پکې شامل وي.)

د څلورمه ورځې د اجرا ارزونه: د جملې لیکل

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی د ټاکل شوو/مشخص شوو کلمو په کارولو سره هیڅ جملې جوړې کړي.
کچه ۲: زده کوونکی کولی شي یوه جمله ولیکي چې ټاکل شوې کلمه پکې شامله وي.
کچه ۳: زده کوونکی کولی شي دوه جملې د دوه مشخص شوو کلمو سره ولیکي.
کچه ۴: زده کوونکی کزده کوونکی کولی شي درې جملې د څو ټاکل شوو کلمو سره ولیکي.

د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه

که تاسو وخت لرئ، تاسو کولی شئ "د سواد زده کړې اضافي فعالیتونو" برخې څخه د نورو فعالیتونو څخه هم کار واخلئ. هغه فعالیتونه غوره کړئ چې تاسو فکر کوئ ستاسو د زده کونکو لپاره غوره دي. که تاسو زده کونکي لرئ چې مختلف مهارتونه او علاقې لري، تاسو ممکن وغواړئ چې ځینې زده کونکي یو فعالیت ترسره کړي په داسې حال کې چې نور مختلف فعالیت کوي.

پنځمه ورځ: د سواد مهارتونو نوره وده

په پنځمه ورځ، به تاسو بیا په لغتونو، د کلمو نمونو، او د الفبا مطالعې باندې تمرکز وکړئ. تاسو به د زده کونکو سره نور فعالیتونه هم غوره کړئ.

د چمتو کولو لپاره

• هغه کلمې چمتو کړئ چې تاسو په ۳مه او ۴مه ورځ کې د مترادف او متضادو کلمو کار لپاره کارولې. دا په تخته یا لوی کاغذ ولیکئ: *سخي، بخښونکی، مهربان (مطلبي، بخیل، کنجوس)؛ ښه، عالي، غیر معمولي (عادي، عادي خبره نه ده، دنیوي)؛ عجیبه، بل ډول، ناشنا (معمول، صورت اټکل کیده).*

• د سواد زده کړې د اضافي فعالیتونو برخې څخه د ترسره کولو لپاره اضافي فعالیتونه غوره کړئ، او د اړتیا سره سم یې چمتو کړئ.

لغتونه

دا فعالیت هغه مفکورې پیاوړې کوي چې په تیرو دوو ورځو کې تر بحث لاندې دي او زده کونکو ته فرصت ورکوي چې خپل خلاقیت او تخیل وکاروي.

۱. له زده کونکو وغواړئ چې په دریو یا څلورو ګروپونو کې کار وکړي چې د بیان شوې مفکورې سره سم په شفاهي توګه جملو ته وسعت ورکړي. لومړی، دا جمله په تخته ولیکئ: *او هغه د سخي احساس کاوه.*

۲. له زده کونکو وغواړئ چې د هغو جملو په اړه فکر وکړي چې د سخاوت مثالونه وړاندې کوي. دوی کولی شي په انفرادي ډول فکر وکړي یا کولی شي په ۳-۴ ګروپونو کې کار وکړي.

۳. له زده کونکو وغواړئ چې په تخته لیکلې جمله ولولي او بیا په شفاهي ډول یوه جمله ووایي چې د مفهوم یوه بېلګه یوه بېلګه په کې وي. د مثال په توګه:

زه نن د سخاوت احساس کوم. زه به د خپل ملګري سره په لوستلو کې مرسته وکړم.

زه نن د سخاوت احساس کوم. زه به په کور کې د خپلې مور سره مرسته وکړم.

۴. په همدې ډول د ځینو نورو کلمو سره چې تاسو ورسره کار کوئ دوام ورکړئ. تاسو ممکن دا جملې د پیل په توګه وکاروئ:

د ګېډۍ بربېتونه ښکلې وو!

دا واقعا ښه ده!

دا یقینا عجیبه ده!

د دې مفاهیمو د روښانه کولو لپاره جملې ممکن وي:

څومره ښکلې دی! دا د روښانه، او پوره سپوږمۍ په څیر ښکلې دی!

دا واقع ښه ده! دا اسمان کې د واقع ښه ځلانده ستوري په څیر دی!

دا یقینا عجیبه ده! دا د مار په څیر عجیب دی چې وزرونه لري!

د پنځمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: لغتونه

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی د مشخص یا ټاکل شوو مفکورو بېلګې جوړې کړي.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي د یوې مشخص شوې مفکورې بېلګه جوړه کړي.

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي د دوو ټاکل شوو مفکورو بېلګې جوړې کړي.

کچه ۴: زده کوونکی کولی شي د ټولو دریو مشخص شوو مفکورو بېلګې جوړې کړي.

د ژبې نمونې: د کیسې پیل

دا زده کونکو ته په زړه پورې ده چې د دې په څیر دوديزې کیسو د پیل لپاره لارې پرانیزي. دا فعالیت د همدې هدف لپاره دی.

۱. زده کوونکو ته د کیسې پیلول وواياست (اویا هغوی ته ووایاست چې ویې لولي) *(و نه و، یو وخت چې سپوږمۍ په ونه شنه کیده او د میږیانو به له اچارو سره جوړه وه، یو نبایسته نسوارۍ رنګی ګېډۍ و.)* تشریح کړئ چې د کیسې دا ډول پیل دا څرګندوي چې دا یوه پخوانۍ دوديزه کیسه ده چې حقیقت نه لري خو لوستونکو ته د فکر کولو لپاره یو څه ورکوي.

۲. دا چوکاټ په تخته ولیکئ:

و نه و، یو وخت کله چې ----- او -----، یو نبایسته نسوارۍ رنګی ګېډۍ و.

۳. تشریح کړئ چې د نورو کیسو پیل هم ورته نمونه تعقیبوي او یو مثال وړاندې کولی شئ، لکه: *و نه و، یو وخت چې پسونه الوتلې شو او مرغیو خولۍ په سر کولې، یو نبایسته نسوارۍ رنګی ګېډۍ و.*

۴. له زده کونکو وغواړئ چې په دوه کسیزو یا درې کسو ډلو کې کار وکړي او د نورو کیسو د اصلي پیلولو په اړه فکر

وکړي چې ورته یا همدا ډول نمونه تعقیب کړي. له زده کونکو وغواړئ چې خپلې جوړې شوي پیلېزې په شفاهي ډول شریکې کړي.

۵. له زده کونکو وپوښتئ چې ایا دوی د نورو کیسو له دې ډول پیلولو خبر دي. که وي له دوی سره دې یې شریک کړي. که زده کونکي نور نه پوهیږي، تاسو ورته ممکن وړاندیز وکړئ چې دوی د خپلې کورنۍ له غړو څخه د نورو مثالونو غوښتنه وکړي اودغه بېلګې ټولګي ته د نورو سره د شریکولو لپاره راوړي.

د پنځمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: د کیسې پیل

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوماتو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی داسې پیلېزې جوړې کړي چې نمونه تعقیب کړي.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي یوه پیلېزه جوړه کړي چې نمونه تعقیب کړي.

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي چې دوه پیلېزې جوړې کړي چې نمونه تعقیب کړي.

کچه ۴: زده کوونکی کولی شي له دوو څخه ډېرې پیلزې جوړې کړي چې نمونه تعقیب کړي.

د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه

که تاسو وخت لرئ، تاسو کولی شئ "د سواد زده کړې اضافي فعالیتونو" برخې څخه د نورو فعالیتونو څخه هم کار واخلئ. هغه فعالیتونه غوره کړئ چې تاسو فکر کوئ ستاسو د زده کونکو لپاره غوره دي. که تاسو زده کونکي لرئ چې مختلف مهارتونه او علاقې لري، تاسو ممکن وغواړئ چې ځینې زده کونکي یو فعالیت ترسره کړي په داسې حال کې چې نور مختلف فعالیت کوي.

د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه

په هر وخت کې د لوست په ترتیب کې، یا د پنځو ورځو درسونو پای ته رسیدو وروسته، تاسو ممکن د ټولګي سره د سواد زده کړې نور فعالیتونه ترسره کړئ ترڅو *سړی او ګېدړ* په اړه د زده کونکو پوهه زیاته شي او د سواد مهارتونه یې لوړ شي. تاسو کولی شئ د دې موخو لپاره پدې برخه کې فعالیتونه وکاروئ. (ځینې یې د پورته درسي پلانونو برخه دي خو په هر وخت کې بیا کارول کیدی شي.) دا د هغو ماشومانو لپاره خورا مناسب دي چې د ابخې یا الفبا سره بلد دي او د ډېر شمیر کلمو او جملو لوستلو او لیکلو کې ستونزه نه لري. هغه فعالیتونه غوره کړئ چې تاسو فکر کوئ ستاسو د زده کونکو لپاره مناسب دي. که تاسو فکر کوئ چې زده کونکي ډېر تمرین ته اړتیا لري او د تکرار څخه خوند اخلي تاسو کولی شئ دا فعالیتونه څو ځله تر سره کړئ.

له نمونو سره د جملې لیکل

د زده کونکو سره د دوی د لیکلو وړتیاو ته وده ورکولو او د ګرامر په اړه ډېر پوهیدلو کې د مرستې لپاره یوه لاره دا ده چې دوی د کیسې جملې د خپلې لیکنې لپاره د نمونې په توګه وکاروي. نظر داسې دی چې یوه جمله ولیکئ چې ګرامري اصلي نمونه تعقیب کړي. دلته د تعقیب لپاره څو ټکي دي:

۱. د کیسې څخه یوه جمله په تخته ولیکئ. د ساده ګرامري جوړښت سره یو غوره کړئ. دلته ځینې مثالونه دي:

ګیدړ پاسته وینښتان، ښکلي بریتونه، او یوه ګلالۍ، ببره لکۍ درلوده.

هماغه وو چې ځیرک د سړي تر څنګ په ځغستا روان شو.

هماغه و چې وروکی ګېدړ په انتظار کښیناست او سړي خپل کور ته ننووت.

۲. زده کوونکو ته وښایاست چې څنګه یوه نوې جمله ولیکي چې اصلي جملې ته ورته وي. د مثال په توګه:

ګیدړ پاسته وینښتان، ښکلي بریتونه، او یوه ګلالۍ، ببره لکۍ درلوده.

هغې نسواري وینښتان، لویې سترګې، او اوږد، ساده کمیس درلود.

تشریح کړئ چې دویمه جمله د یوې میرمنې په اړه ده، نه د ګیدړ، نو د فعالیت لومړی "قاعده" د موضوع بدلول دي.

همدارنګه په دوو جملو کې ورته والې په ګوته کړئ، په یاد ولرئ چې درې ځانګړتیاوې بیان شوې او دوی په یو ډول بیان شوې (د صفت- اسم جوړه، دوهم صفت - اسم جوړه، او د صفت - صفت - اسم عبارت).

۳. د زده کونکو سره کار وکړئ چې دریمه جمله ولیکې (په تخته ستاسو لیکلو سره). داسې یو څه وواياست:

اوس راځئ چې د یو هلک په اړه یوه جمله ولیکو. موږ به د "هغه درلود" سره پیل وکړو. راځئ چې د هغه د ویښتو، سترګو، او د هغه د جامو پرته نور شیان بیان کړو. راځئ چې د هغه غاښونه، د هغه لاسونه او د هغه خولې تشریح کړو:

هغه ---- غاښونه، ---- لاسونه او ---- خولې درلوده.

له زده کونکو وغواړئ چې د غاښونو، لاسونو او خولې تشریح کولو لپاره صفتونه راوړي.

۴. له زده کونکو وغواړئ چې په دوو یا دریو ګروپونو کې کار وکړي د همدې لارې یا بېلګې په تعقیبولو نورې جملې جوړې کړي، نور خلک یا حیوانات تشریح کړي. تاسو کولی شئ له زده کونکو وغواړئ چې دا په شفاهي ډول ترسره کړي یا خپلې جملې ولیکي.

۵. په اصلي جمله کې اسمونه او صفتونه په ګوته کړئ او له زده کونکو وغواړئ چې د وینا ورته یا مشابه برخې په جملو کې وپیژني. (ټول زده کونکي به ونه شي کولی دا کار وکړي، خو د ټولو جملو د ماډل تعقیب به د دوی په پوهېدو کې مرسته وکړي.)

۶. د کیسې د نورو جملو سره فعالیت ته دوام ورکړئ.

د فعالیت ارزونه: له نمونو سره د جملې لیکل

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوې د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوموللو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی داسې جمله جوړه کړي چې نمونه یا بېلګه تعقیب کړي.
کچه ۲: زده کوونکی کولی شي چې په مرسته د بېلګې په تعقیبولو سره یوه جمله جوړه کړي.
کچه ۳: زده کوونکی کولی شي له یوې څخه ډېرې جملې د بېلګې په تعقیبولو جوړې کړي.
کچه ۴: زده کوونکی کولی شي د بېلګې په تعقیبولو ډېرې جملې جوړې کړي.

لغتونه

دا فعالیتونه به د زده کونکو سره د دوی د لغتونو یادولو کې مرسته وکړي. هره ورځ یو یا ډېر ځله ترسره کېدی شي.

۱. په تخته یا دیوال کې یو ځای وټاکئ چې " زموږ نوي کلمې" نومیږي. زده کونکو ته ووایاست چې تاسو د دوی مرستې ته اړتیا لرئ پریکړه وکړئ چې کوم ټکي باید هلته وښودل شي. په دوره یی ډول، له دوی وغواړئ چې د ښودلو لپاره په زړه پورې کلمه ورډېره کړي. دا کلمه کیدای شي د هغه کتاب څخه راشي چې په ټولګي کې لوستل کیږي یا کیدای شي هره هغه کلمه وي چې د زده کونکو د ښوونځي کار یا د ښوونځي څخه بهر ورځني ژوند پورې اړه لري. د زده کونکو سره د کلمې په معنی بحث وکړئ او په یوه یا ډیرو جملو کې یې وکاروئ ترڅو دوی یې په معنی لرونکي متن کې واوري. دا په اصل کې د زده کونکو د اوریدلو او لوستلو لغتونو پراخولو لپاره یو فعالیت دی، خو تاسو کولی شئ دوی وهڅوئ چې دا ټکي په خپلو لیکنو کې هم وکاروي.

۲. لوبه وکړئ "زه د لغت په اړه فکر کوم." زده کوونکو ته څه نقل ورکړئ چې تاسو یې فکر کوئ او دوی ته بلنه ورکړئ چې اټکل وکړي چې کوم لغت دی. بیا زده کونکو ته په وار اجازه ورکړئ چې د نورو لغتونو د اټکل کولو لپاره د کلمو په اړه فکر وکړي. د مثال په ډول:

زه د یوې کلمې په اړه فکر کوم. دا هغه څه دي چې سړي وویل چې هغه به ګیډۍ ته ورکړي. ایا تاسو زما خبرې اټکل کولی شئ؟ (چرګ \ چرګه)

زه د یوې کلمې په اړه فکر کوم. زما خبره همهغه ده چې ګیډۍ یې په لومه کې ګیر کړ. ایا تاسو زما خبرې اټکل کولی شئ؟ (جال)

زه د یوې کلمې په اړه فکر کوم. دا هغه څه دي چې ګیډۍ د ځان آزادولو لپاره وکارول. ایا تاسو زما خبرې اټکل کولی شئ؟ (تیره، یا تېره تیره)

زه د یوې څه په اړه فکر کوم. دا د ګیډۍ ځانګړتیا ده چې هغه ته یې د تیښتې توان ورکړ. ایا تاسو زما خبرې اټکل کولی شئ؟ (هوښیار یا ځیرکتیا)

دا فعالیت د لوبې په روحیه ترسره کړئ. که یو زده کوونکی سم اټکل ونه کړي، د هڅې ستاینه یې وکړئ او نورو ته بلنه ورکړئ چې هڅه وکړي. له زده کونکو وغواړئ چې

کلمو/لغتونو ته اشارې وکړي او نور يې اټکل کړي. که زده کونکي د فعاليت څخه خوند اخلي، تاسو ممکن د کيسې څخه نور ټکي شامل کړئ چې تاسو ورسره کار نه دی کړی. د بېلګې په توګه: *پاسته، لکی، سړک، خونبيرې، درکړم، ځغستا، کور،* او داسې نور.

٣. د کيسې د کلمو سره "مترادفات او متضادات" وليکئ. د کيسې څخه يوه کلمه ووایاست او زده کونکو ته بلنه ورکړئ چې ستاسو د کلمې لپاره مترادف، يا متضاد يا د دواړو باره کې فکر وکړي. د مثال په توګه، تاسو ممکن ووایاست:

زمور په کيسه کې، سړي ګيدړ ته يوه کڅوړه ورکړه. ايا تاسو د "کڅوړه" لپاره د مترادف په اړه فکر کولی شئ؟ يو مترادف د "کڅوړه" په څير معنی لري. (ممکنه مترادفونه: *بوجی، پاکټ، خلته، بوجی، غونډی.*)

زمور په کيسه کې ګيدړ کله چې آزاد شو، د سړک نه نښکته ځغستا. ايا تاسو کولی شئ د "ځغستا" د متضاد په اړه فکر وکړئ؟ د متضاد معنی د ځغستا" مخالف دی. (ممکنه متضاد معنی: *ګرځېدل، قدم وهل، تګ، په پښو تلل.*)

د فعاليت ارزونه: لغتونه

کچه/سويه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعاليت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعاليت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی د کلمېيا مترادفات يا متضادات جوړ کړي.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي يوه کلمه، يو مترادف او يا هم متضاد پيدا کړي.

کچه ۳: زده کوونکی د دې وړتيا لري چې ځينې کلمې، مترادفات يا متضادات پيدا کړي.

کچه ۴: زده کوونکی کولی شي ډېرې کلمې، مترادفات او متضادات پيدا کړي.

املا

د املا د مهارتونو د ښه کولو لپاره، د دې فعاليتونو د يو يا څو څخه کار واخلئ.

۱. د زده کونکو سره يې بيا تکرار کړئ چې څنګه د لغتون املا زده کړي، د مطالعې ميتود په کارولو سره چې "د بزګر ښځه" لپاره د ښوونکي په لارښود کې تشريح شوي. (يو لغت ته وګورئ، سترګې پټې کړئ او کلمه په لوړ غږ ووايئ کله چې د کلمې يا لغت د ليدلو هڅه وکړئ، کلمه بيا وګورئ، کلمه پټه کړئ او ويې ليکئ، د اصلي سره يې پرتله کړئ، تر هغې يې تکرار کړئ چې تاسو کلمه په سمه توګه په يوه کربنه کې پرته له دې چې لغت ته وګورئ، درې ځله صحيح وليکئ.) له دوی څخه وغواړئ چې دا طريقه وکاروي ترڅو د کيسې څخه څلور يا پنځه لغتونه زده کړي، يا که تاسو وخت لرئ. د کليدي کلمو ترکيب غوره کړئ لکه *ګيدړ، چړک، کڅوړه،* او داسې نور لغتونه لکه *وويل، پرانيزي، يوازې، کله.*

۲. وروسته له دې چې زده کونکو څو لغتونه زده کړي، له دوی امتحان واخلئ چې پوه شئ، هغه څه تر سره کولی شي چې پاس يې زده کړي دي. ډاډ ترلاسه کړئ چې لغتونه په خونه کې نه دي ځړول شوي يا که وي پوښ يا پټ يې کړئ. لغتونه ووايي په يو وخت يو لغت ووايي او له زده کوونکو وغواړئ چې هغه وليکي. بيا په تخته باندې لغت وليکئ او د دوی املا چيک کړئ.

۳. لومړی او دوهم پړاو د کتاب څخه د نورو لغتونو سره تکرار کړئ. ډېری زده کونکي به وکولي شي په يو وخت کې درې يا څلور کلمې زده کړي (د څو ورځو په جريان کې) خو د نورو په زده کولو کې به ستونزه ولري.

۴. په هرو څو اونيو کې، له زده کونکو د ټولو هغو کلمو د انتخاب پر بنسټ يوه "ازموينه" واخلئ چې دوی يې تمرين کوي. (دوهمه مرحله وګورئ.)

د فعاليت ارزونه: املا

کچه/سويه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعاليت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعاليت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی هغه لغتونه وليکلی شي (املا) چې تدريس شوي.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي د ښوونکي په مرسته ځينې لغتونه وليکي (املا کړي).

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ډېری لغتونه وليکي چې ډېری وخت تدريس شوي.

کچه ۴: زده کوونکی کولی شي هغه لغتونه په اسانۍ زده کړي چې مستقلاً تدريس شوي.

ګرامري مفهومونه

د ګرامري مفاهيمو يا مفکورو زده کول د زده کونکو لپاره کېدی شي ستونزمن وي، ځکه چې مفکورې خيالي او متنوع دي. د دې له امله، زده کونکي د دې مفکورو په اړه مغشوش کېږي. دوی د يوې مفکورې د پوهيدو لپاره ډېر مثالونو او په ژبه ښه اسانولو ته اړتيا لري. دا فعاليتونه په موضوعاتو او فعلونو تمرکز کوي.

۱. زده کونکو ته تشریح کړئ چې یوه ساده جمله د یوې موضوع او یو واحد فعل سره یوه ده. موضوع په جمله کې د چا یا څه په اړه ده، او فعل هغه عمل دی چې په موضوع کې ترسره کېږي. د مثال په توګه: *ګیدړ منډه کړه.* ("ګیدړ" موضوع ده او "منډه" فعل دی.)

۲. دا جملې په تخته ولیکئ:

هغه نرم وینښتان درلود.
زده کوونکو ته ووایه: "هغه" موضوع ده. "درلود" فعل دی. "نرم وینښتان" د جملې بله برخه ده چې موږ یې اوس په اړه فکر نه کوو.

زه چرګان لرم.
زده کوونکو ته ووایاست: "زه" موضوع ده. "درلودل" فعل دی. "چرګان" د جملې بله برخه ده چې موږ یې اوس په اړه فکر نه کوو.

۳. نورې ساده جملې په تخته ولیکئ او له زده کونکو وغواړئ چې موضوع او فعل په هره برخه کې وپیژني. که دوی موضوع او فعل په سمه توګه ونه پیژني، د دوی تېروتنه ومنئ او سم ځواب یې ورکړئ. (دا د زده کولو لپاره یو ستونزمن مفهوم دی او د موضوعاتو او فعلونو سره ډېرې تجربې ته اړتیا لري.) دلته د کارولو لپاره ځینې جملې دي (موضوعات او فعلونه په بولډ یا څرګند شوي شکل):

ګیدړ په لاره روان منډه.

ګیدړ د سړک څخه ښکته منډه.

زه به یو چرګ واخلم.

ګیدړ کښیناست.

ګیدړ د سړک په غاړه ناست وو.

سړی خپل کور ته ننوت.

۴. له زده کونکو وغواړئ چې کتاب وګوري او هڅه وکړي چې په نورو جملو کې موضوعات او فعلونه وپیژني. تمه مه لرئ چې دوی به دا کار په اسانۍ وکړي. د دوی د هڅې ستاینه وکړئ او ورته ووایاست چې سم ځواب ورکول مهم ندي ځکه چې د موضوعاتو او فعلونو پېژندل ستونزمن دي او هرڅوک یې زده کوي. د کارولو لپاره ځینې ساده جملې دي:

دا ګیدړ یوه د سړک تر غاړې ناست و.

موږ به هلته ځو. (موږ به هلته ځو.)

سړي یوه کڅوړه را واخیسته.

سړي کڅوړه ګیدړ ته ورکړه.

د فعالیت ارزونه: موضوعات او فعلونه

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوماتو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکي نشي کولی په ساده جملو کې کومه موضوع یا فعل وپیژني.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي په یوه ساده جمله کې یوه موضوع یا فعل وپیژني.

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ځینې موضوعات او فعلونه په ساده جملو کې وپیژني.

کچه ۴: زده کوونکی کولی شي ډېر موضوعات او فعلونه په ساده جملو کې وپیژني.

رسم کول او بیا ویل

زده کونکي کولی شي د کیسې څخه د صحنو په رسم کولو او ستاسو او نورو سره د دوی په اړه د خبرو کولو له لارې د *سړي او ګیدړ* په اړه خپله پوهه ښه کړي. هر زده کوونکی به مختلفې هنري وړتیاوې ولري، خو دا تمرین به ټول زده کونکي وهڅوي، پرته له هنري وړتیاوو په پام کې نیولو سره، د کیسې په بیاکتنه کې په تفریح او انفرادي ډول کې ښکیل شي. د دې کړنې اندازه کولو ته ضرورت نشته. د داسې کولو لپاره ځینې ګټور ګامونه لاندې بیان شوي.

۱. زده کوونکي په دوه کسیزه ډلو ووېشئ. (که د ټولګي د شاګردانو شمېر طاق وي، نو یوه درې کسیزه ډله پکې جوړه کړئ.)

۲. کتاب داسې پورته ونیسئ چې زده کوونکي یې پوښ ولیدلای شي او ووایاست:
د ګیدړ کیسې په اړه فکر وکړئ. د انځور کولو لپاره د کیسې څخه یوه صحنه غوره کړئ. کومه صحنه به تاسې رسم کړئ؟ په هغې صحنه کې فکر وکړئ، او داسې یې ځانته مجسمه کړئ چې یوه شئ څه شی مو باید په انځور کې شامل وي. یقیني کړئ چې انځور مو تفصیلي دی، او ډېر څه بیانوي.

۳. له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې خپلو سیالو (نورو زده کوونکیو) ته د هغې صحنې په اړه چې رسمول یې

غواړي، او هغه څيزونه چې په انځور کې يې شاملول غواړي، معلومات ورکړي. د رسمونو په اړه خبرې اترې به هغوی تشويق کړي چې د خپلو رسمونو سمه پلانجوړونه وکړي، او د هغه څه په اړه ښه فکر وکړي، چې په انځور کې يې شاملول غواړي.

۴. زده کوونکيو ته پاڼې او د رسم وسايل، لکه پنسل، يا رنګې ورووېشئ، او زده کوونکيو ته وواياست چې رسمول پيل کړي.

تاسې کولای شئ د هغوی په منځ کې وګرځئ راوګرځئ او له هغو څخه د هغوی د رسمونو او د هغو د انتخاب د لاملونو په اړه پوښتنې وکړئ. تاسې بايد هرڅوک دې ته وهڅوئ چې يو بل ته د کيسې او خپلو رسمونو په اړه وغږيږي.

۵. کله چې زده کوونکي خپل رسمونه خلاص کړي، لاندې يوه يا زياتې کړنې ترسره کړئ:

- ټول رسمونه د ټولګي پر دېوال سرېښ کړئ. درې يا څلور زده کوونکي په وار وار ولاړ کړئ چې خپلو رسمونو ته په اشاره يې ټولګيوالو ته تشريح کړي چې رسم يې څه شی څرګندوي. راتلونکي څو ورځې، هره ورځ درې يا څلور نور محصلين د همدې کار لپاره راولاړوئ، تر هغو چې ټول محصلين د خپلو رسمونو په اړه ټولګيوالو ته وغږيږي.
- ټول رسمونه راټول کړئ. يوڅو يې انتخاب کړئ، چې د کيسې مهمې صحنې بيانوي؛ يو يا دوه د کيسې له پيل څخه، يو يا دوه، د کيسې له مينځه، او يو يا دوه د کيسې له پايه. دغه ټاکلي رسمونه په بې ترتيبه توګه پر دېوال سرېښ کړئ، او له زده کوونکيو غوښتنه وکړئ چې صحيح ترتيب يې معلوم کړي. د زده کوونکيو په خوښه او فرمايش رسمونو ته حرکت ورکړئ، ترهغو چې ټول راضي او قانع شي چې انځورونه په سم ترتيب اېښودل شوي دي.

په راتلونکيو څوورځو کې د رسمونو له اصلي مجموعې څخه د رسمونو يوه بله مجموعه انتخاب کړئ، او بيا هم له زده کوونکيو غوښتنه وکړئ چې سم ترتيب يې معلوم او تعيين کړي. (که زده کونکو د دې لارښود شاته د لارښوونو په کارولو سره هغه کتابونه کارولي وي چې دوی جوړ کړي دي، ۴-۵ زده کونکي دې د ټولګي مخې ته په ترتيب سره ودريږي او خپل کتابونه دې وښيوي.) له پاتې ټولګي څخه وغواړئ چې په دې پريکړه کې مرسته وکړي چې زده کونکي بايد په سم ترتيب کې ودريږي.)

- ټول رسمونه رايوځای کړئ. د کيسې د ترتيب مطابق يې ترتيب کړئ او سره ويې تړئ، چې صنفي کتاب ورڅخه جوړ شي. که انځورونه زيات وي نو کولای شئ تر يوه زيات بنډلونه يا کتابونه جوړ کړئ. کتاب په ټولګي کې وساتئ او له زده کوونکيو غوښتنه وکړئ چې د همدې کتاب په مرسته، په رسمونو کې د بيان شويو صحنو په اړه د خبرو له لارې په وړوګروپونو کې او يا د ټول صنف په وړاندې کيسه له سره تکرار کړي.

د فعاليت ارزونه: رسم کول او بيا ويل
کچه/سويه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوې د زده کونکي او د ټولګي د فعاليت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعاليت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.
کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی د کيسې پېښې رسم کړي يا کيسه په سم ترتيب تکرار کړي.
کچه ۲: زده کوونکی کولی شي د کيسې ځينې پېښې رسم کړي او د کيسې ځينې برخې بيا تکرار کړي.
کچه ۳: زده کوونکی کولی شي د کيسې ځينې پېښې رسم کړي او کولی شي د کيسې ډېرې برخې په سم ترتيب تکرار کړي.
کچه ۴: زده کوونکی کولی شي د کيسې ځينې پېښې رسم کړي او د کيسې ټولې مهمې پېښې په سم ترتيب تکرار کړي.

د کيسې اړوند ليکل

که زده کوونکي په کافي اندازه ښه وليکلی شي، نو کولای شي د کيسې په اړه په ښلابښلو لارو ليکلو سره خپل درک ښه کړي. دلته د ليکلو ځينې فعاليتونه دي چې تاسو يې ممکن وغواړئ چې زده کونکي يې ترسره کړي. که تاسو فکر کوئ چې زده کونکي به ليوالتيا ولري نو له دې څخه له يو نه ډېر وکاروئ.

۱. د کيسې لنډيز وليکئ، يوازې اصلي پېښې بيان کړئ.

۲. زده کوونکو ته ووايئ: *پريکړه وکړئ چې په کيسه کې کوم کرکټر ستاسو د خوښې وړ دی. په ليکنه کې، کرکټر*

تشریح کړئ او تشریح کړئ چې ولې هغه ستاسو د خوښې کرکتېر دی.

۳. زده کوونکو ته ووایاست: *ایا د دې کیسې په هکله کوم څه تاسو ته ستاسو په خپل ژوند کې یو څه یا یو څوک یادوي؟ د دې په اړه ولیکئ چې کیسه او ستاسو خپل ژوند څنګه سره ورته دي.*

۴. له زده کونکو وغواړئ چې تصور کړي چې د دې کیسې یوه سلسله شتون لري چیرې چې دا پای ته رسیږي - بله کیسه پیل کیږي - او په دې اړه فکر وکړئ چې په راتلونکې کیسه کې څه پیښیږي او پایله یې ولیکئ. ووایې:

د کیسې په پای کې، ګیدړ د سړک څخه تیریږي، خندا کوي. هغه وایي، "سړیو ته ځانونه ډیر هوښیار ښکاریږي، خو ګیدړان تر دوی هم ډیر هوښیار دي!" وروسته به ګیدړ ته څه پېښ شي؟ څه به پیښ شي که چیرې هغه د بل کوم چا سره وګوري څوک چې د هغه د تیرایستلو هڅه کوي؟

که وخت محدود وي، تاسو کولی شئ له زده کونکو وغواړئ چې د لیکلو دا تمرینونه په کور کې ترسره کړي.

د فعالیت ارزونه: د کسي اړوند لیکل

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی د پیښو یا کرکټرونو په اړه ولیکي.
کچه ۲: زده کوونکی کولی شي د ښوونکي په مرسته د پیښو او کرکټرونو په اړه لږ څه ولیکي.
کچه ۳: زده کوونکی کولی شي د پیښو او کرکټرونو په اړه ولیکي او یو شمیر ښه توضیحات ورکړي.
کچه ۴: زده کوونکی کولی شي د پیښو او کرکټرونو په اړه اوږده لیکنه وکړي، چې په کیسه باندې د ښو پوهېدلو څرګندونه کوي.

د قصې بیا ویل لکه د قصه ویونکي په خیر

د کیسې "اجرا" پدې کې شامله ده چې زده کونکي په شفاهي ډول په خپلو الفاظو کې کیسه تکرار کړي، پرته له دې چې کتاب ته وګوري، په بل عبارت، د "کیسه ویونکي" په توګه. دلته موخه دا ده چې تاسو څنګه کولی شئ له زده کونکو سره مرسته وکړئ چې د کیسې بیا ویل زده کړي.

۱. د کیسې لومړۍ او وروستۍ جمله ولیکئ. دا جملې پر تخته ولیکئ، او یا یې پر یوه پاڼه ولیکئ او پر دېوال یې سرېښ کړئ، چې زده کوونکي یې ووینې:

و نه و، یو وخت چې سپوږمۍ په ونه شنه کیده او د مېړیانو به له اچارو سره جوړه وه، یو ښایسته نسواري رنګی ګیدړ و.

له همدې کبله د ګیدړانو نیول ډېر ګران کار دی او دوی آزاد او خوشاله ژوند تیروي.

۲. زده کوونکیو ته ووایاست چې تاسې غواړئ هغوی دې کیسه په خپلو الفاظو سرترپایه ولولي، خو هغوی باید هغه لومړۍ او دوهمه جمله ونه لیکي چې تاسې لیکلي.

۳. له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې په فردي توګه، یا له ملګري یا ډلې سره په ګډه، د کیسې پېښې له سره په زړه کړي، او یو له بل سره په خپلو الفاظو د کیسې په راجوړولو کې مرسته وکړي. که اړتیا ولري، نو زده کوونکیو ته اجازه ورکړئ چې بیرته کیسې ته مراجعه وکړي، یا زده کوونکیو ته مشوره ورکړئ چې یو لړ داسې انځورونه جوړ کړي چې د کیسې د اصلي صحنو په وریادولو کې ورسره مرسته وکړي. یا تاسو وړاندیز کوئ چې دوی د کیسې د اصلي صحنو د یادونې پر اساس سکیچونه جوړ کړي.

۴. د تمرین لپاره زده کونکي په کوچنیو ګروپونو یا ډلو ووېشئ، هر یو به په خپل واړ کیسه په خپلو کلمو کې بیانوي، نور ګډونوال یا د ګروپ ملګري به ورته غوږ نیسي. (په ګروپونو کې د دوی د کار کولو سره، ډیری زده کونکي کولی شي په یو وخت کې تمرین وکړي.) اوریدونکي باید په دقت سره غوږ ونیسي او که چیرې وینا کوونکی یو څه هیر کړي باید اوریدونکي یې وهڅوي. هرڅوک باید له ټولګي د باندې، د کیسې تر تمرین وړاندې په صنف کې دوه یا درې ځله د هغې تمرین وکړي. دغه تمرین ښایي دوه یا درې اونۍ وخت ونیسي.

۵. کله چې زده کوونکي داسې احساس کړي چې نور چمتو دي، نو له هغوی څخه یو څو خپل خوښي (رضاکار) را وبولئ چې د ښوونځي یوه بل ټولګي ته کیسه وکړي. (د بل صنف په وړاندې د کیسې په ځانګړې ادا لوستل به یو ښه ساتېری او د شاباسي وړ وي!). اړینه نه ده چې هر زده کوونکی دې کیسه ولولي. ځینې زده کوونکیو ښایي شرمناک وي، چې په هغه صورت کې باید د ټولګي په مخ کې کیسه کولو ته اړ نه ایستل شي.

د فعاليت ارزونه: د قصې بيا ويل لکه د قصه ويونکي په څير

کچه/سويه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعاليت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعاليت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نه شي کولای چې ان د ښوونکي په مرسته قصه ووايي.

کچه ۲: زده کوونکی کولای شي چې د قصې اساسي ټکي بيان کړي خو بې نظمه او بې جوړښته وي، او کله کله يې ژبه هم بنديږي. معلوميږي چې هغه يې ميخانيکي زده کړي وي.

کچه ۳: زده کوونکی قصه بيانولای شي، د قصې ټول عناصر په وضاحت ويلای شي. قصه ويل يې مناسب دي او لغاتونه يې تخليقي دي.

کچه ۴: زده کوونکی په خورا ښه ژبه قصه بيانولای شي. خبرې کوونکی کيدای شي په طنزيه، احساساتی، تخيلي اويا خوښۍ باندي قصه بيا ووايي.

د ننداري (تمثيل) په بڼه د کيسې وړاندې کول

زده کوونکي کولای شي د خپل ټولګي، يا د کوم بل ټولګي په مخ کې د کيسې د نارسمي تمثيل له لارې د کيسې په اړه خپله پوهه غښتلې کړي، او کيسه په خپل تعبير خلکو ته وړاندې کړي.

زده کوونکي د تمثيل لپاره ځانګړيو جامو يا وسايلو ته اړتيا نه لري. هغوی دې يوازې د کيسې د خبرو ويناوې ووايي، او د صحنو د تمثيل په ترڅ کې دې له حرکاتو او اشارو کارواخلي، يا کولای شي ځينې ساده وسايل هم وکاروي. تاسې بايد د تمثيلي پارچې د ډايرکټر يا لارښود په توګه، هغوی ته لارښوونې او مشورې ورکړئ، خو له يو يا دوه ځله تمرين وروسته به هغوی خپله وغواړي چې کيسه بيا بيا تکرار کړي، او له هرځل تکرار سره به زده کوونکي نور هم تکړه کيږي. لاندې د تمثيلي پارچې په بڼه د کيسې د پيلولو ځينې لارې چارې بيانيږي:

۱. زده کوونکيو ته وواياست چې دا ځل به هغوی کيسه د تمثيلي پارچې په بڼه وړاندې کوي. هغوی ته يې روښانه کړئ چې ځينې زده کوونکي به تمثيلګران، او ځينې نور به يې نندارچيان وي، او هر ډله به دواړه کرداره ترسره کړي.

۲. وروسته، په يوه کالم يا ستون کې، د کيسې کرکټرونه په تخته يا د کاغذ په يوه لويه ټوټه کې ليست کړئ چې هرڅوک ليست وګوري:

ګيدړ	سړی
چرګان	د ګيدړ د کورنۍ نور غړي

په يوې يوې خبرې تېر شئ، او د هغې د کردار د تمثيل لپاره د زده کوونکيو له منځه خپل خوښي (رضاکار) ممثل راوبولئ. داسې ووايي "څوک غواړي چې زموږ په لوبه کې ګيدړ شي؟" يو خپل خوښی انتخاب کړئ، او نوم يې د خبرې له نوم سره جوخت وليکئ. دې کار ته تر هغو دوام ورکړئ چې د هرې برخې د تمثيل لپاره زده کوونکی پيدا کړئ. ممثلينو ته ووايي چې هر ممثل به خپله برخه په خپله راجوړوي. د دې معنا دا ده چې هغوی دې د کتاب خبرې اترې نه کاروي، بلکې خپل الفاظ دې ورته جوړ کړي.

۳. هغوی ته ووايي چې تاسې به دغه تمثيل څو ځله په صنف کې تکرار کړئ، او هر زده کوونکی به د تمثيل فرصت ترلاسه کړي. هغوی ته ووايي، هر هغه زده کوونکی چې په تمثيل کې برخه نه اخلي، د اورېدونکي په حيث هماغه اندازه مهم کردار ترسره کوي. څرګنده يې کړئ چې تاسې به د تمثيلي پارچې د ډايرکټر يا لارښود دنده ترسره کوئ او هغوی ته به د تمثيل د ښه او غوره پرمختګ لپاره مشورې او لارښوونې کوئ، خو هغوی بايد کيسه په خپل تعبير تمثيل کړي. يعني هغوی بايد د هرې صحنې په تمثيل کې خپل ځاني الفاظ، اشارې، او حرکتونه وکاروي.

۴. د کيسې د بېلابېلو صحنو د تمثيل لپاره د خونې په منځ کې ساحه تعيين کړئ (سړک، د سړي کور، بوټي او داسې نور) او بيا له او رېدونکيو غوښتنه وکړئ چې د تمثيل ځای ته مخامخ کښيني. هغوی د صحنې له اړتيا سره سم کښېنوئ. هغه زده کوونکي چې په صحنه کې نه دي، د صحنې يوه لوري ته يې ودروئ، تر هغو چې وار يې را ورسيږي. ممثلان صحنې ته راوبولئ، او هغوی ته مخه ورکړئ چې صحنه په خپله راجوړه کړي. کله چې زده کوونکي نه پوهيږي چې څه ووايي، نو کولای شئ يوه کومکي جمله ورته ووايي، خو هيله ده چې هغوی به ژر وپوهيږي او سمه دنده به ترسره کړي.

۵. د تمثيلي پارچې په پای کې له ممثلانو غوښتنه وکړئ چې له ټولو ټولګیوالو سره د پارچې د تمثیل په اړه په بحث او تبصرو کې برخه واخلي. هغوی د لاندې پوښتنو ځوابونې ته راوبولئ:

ممثلانو کوم رول ډېر نبه تمثیل کړ؟

د ممثلانو راتلونکې ډله د تمثیل د لا نبه کولو لپاره څه کولای شي؟

اورېدونکیو کوم رول نبه ترسره کړ؟

ممثلان د راتلونکې تمثیلي پارچې د لا نبه کولو لپاره څه کولای شي؟

۶. ډېری زده کوونکیو د کیسې د تمثیل د وار په ترلاسه کولو ډېر خوشحالېږي، او خوند ورکوي. هرځل چې نوې ډله ممثلان راځي، وېناوې به په مختلف انداز وړاندې کوي، بېلې نښې او بېل ډول حرکات به ترسره کوي ... د هغوی کړنې به له کیسې څخه د هغوی د ځانې تعبیر استازیتوب کوي، او څرنګه چې هره کیسه په یوه بېله بڼه تعبیرېدای شي، نو د کردار او تمثیل بېلښت او توپیر هم باید وستایل شي، او یادونه یې وشي.

> **د فعالیت ارزونه: د کیسې ډراماتیک کول**
>
> *کچه/سویه ۱ -۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوې د زده کونکې او د ټولګې د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوموللو لپاره دا درجې وکاروئ.*
>
> کچه ۱: زده کوونکی بې مفهومه غږېږي، د ترسره کولو په وخت کې د بیان نشتوالی، او د کرکټر کړنې یا وینا په یاد نه لري.
>
> کچه ۲: زده کونکی په اورېدونکې ډول خبرې کوي او سمې کړنې او وینا انځوروي خو د خبرو پر وخت یې حرکات دومره څرګند نه وي.
>
> کچه ۳: زده کونکی په روښانه توګه خبرې کوي، سم عمل او وینا انځوروي، او په الفاظو او عملونو کې څرګند وي.
>
> کچه ۴: زده کوونکی سمې کړنې او خبرې انځوروي، ډېره څرګنده ژبه کاروي، او د کرکټر ژوندی تفسیر جوړوي.

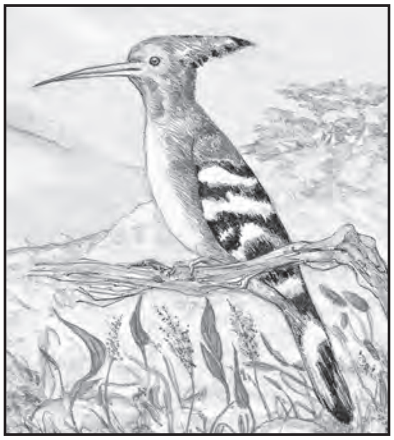

له کورنۍ سره د کیسې شریکول

کله چې زده کوونکیو ټولې "نورې کړنې" بشپړې کړې، او د خپلې زده کړې په اړه ډاډه شي، نو سلا ورکړئ چې خپلې هڅې له کورنیو سره شریکې کړي. لاندې په دې اړه ځینې سپارښتنې وړاندې شوې:

۱. رسامي او کیسه کول: له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې خپل رسمونه کورته یوسي. هغوی ته سپارښتنه وکړئ چې د کیسې لنډیز ترتیب کړي، او بیا هغه څه شرح کړي چې په انځور کې رسم شوې دي.

۲. په ځانګړې ادا او وزم کیسه کول: کله چې زده کوونکي ډاډه شول چې کیسه په روانۍ سره نورو ته بیانولای شي، او ډاډه شول چې په ځانګړې ادا او وزم یې هم لوستلای شي، نو غوښتنه ورڅخه وکړئ چې د خپلې کورنۍ غړیو ته یې واوروي.

۳. د کیسې تمثیل: که یوشمېر زده کوونکي یوځای سره اوسېږي، هغوی ته سپارښتنه وکړئ چې له ښوونځي بهر سره راټول شي، او د خپلو کورنیو په وړاندې تمثیلي نندراره ترسره کړي او یا که ممکنه وي، د کورنیو غړي ښوونځي ته را وبولي، او په ښوونځي کې ورته تمثیلي نندراره وړاندې کړي.

له کورونو د کیسو راټولول

کله چې د "*سړی او ګېدړ*" کیسه د دې لارښود په اساس په ټولګي کې تدریس کوئ، ستاسو زده کونکو ته به فرصت وي چې له خپلو کورنیو څخه د ورته فولکلوري کیسو په اړه پوښتنه وکړي چې دوی ورسره اشنا دي.

۱. زده کونکو ته ووایاست چې د دوی د کورنۍ غړي شاید د هوښیار ګیدړ او نورو حیواناتو ډېرې کیسې په یاد ولري لکه کومې چې تاسي په ټولګي کې زده کړې دي. دوی به د هغوی د توصیو د لاس ته راوړلو لپاره د هغوی د کورنیو د غړو سره مرکه کولو ته اړه ولرئ نیانیکه، تره، عمه، ماما او نور لویان چې کیداې شي د ماشومانو کیسې یا نورې تدریسي کیسې یې اوریدلې وي. هغوی ته ووایاست چې:

کله چې ګیدړ پوه شو چې سړي هغه تیرویستی دی او په جال کې ګیر شوی دی، هغه د تیښتې لپاره د یوې ښې لارې په اړه فکر وکړ. راځئ چې ویلټو او وګورو چې ایا موږ کولی شو یو څو داسې خلک پیدا کړو چې ځینې هغه کیسې یې په یاد وي، کله چې دوی کوچنیان وو او زده کړې یې وې، اویا یې د ژوند په بل کوم وخت کې آوریدلې وي.

دلته ستاسې وظیفه ده: د خپلې کورنۍ او ګاونډیانو مو د فولکلوریکي او ښوونیزو کیسې په اړه پوښتنه وکړئ چې دوی ته یادې وي. له هغوی څخه وغواړئ چې تاسو ته د دوی د خوښې کیسه ووایي. څومره ښه چې یې لیکلای شئ ویې لیکئ، یا یې ښه په یاد وساتئ چې بیا یې ووایاست، او هغه پند له ځان سره ټولګي ته راوړئ.

۲. زده کونکو ته یوه یا دوه اونۍ وخت ورکړئ چې په کور کې له خلکو سره خبرې وکړي او د هرې کومې کیسې په اړه چې د کورنۍ کوم غړي یې لري معلومات تر لاسه کړي. کله چې زده کونکي کیسې راوړي، دلته یې د ترسره کولو لپاره ځینې فعالیتونه:

- لله زده کوونکو وغواړئ چې د کېسې د څرګندولو لپاره انځورونه جوړ کړي، په ټولګي کې د انځورونو په اړه خبرې وکړي، او بیا یې کور ته یوسي چې هغو خلکو ته یې وښيي چې کېسې یې ورته ویلې دي.
- له زده کوونکو وغواړئ چې کېسې په خپلو الفاظو ولیکي، د کېسې مطابق عکسونه جوړ کړي، او ساده کتابونه ترې جوړ کړي چې بیا یې هغو لویانو ته ورکړي چې د کیسې یې ورته کړې دي. (د ساده کتاب د کېسې په اړه د لارښوونو لپاره راتلونکې پاڼه وګورئ.)
- ځینو لویانو ته بلنه ورکړئ چې ښوونځي ته راشي چې خپلې کیسې له ټول ټولګي سره شریکې کړي.

د ساده کتاب جوړولو لارښوونې

د کاغذ څو ټوټې، ټولې یوځای، په نیمی کې کت کړئ.

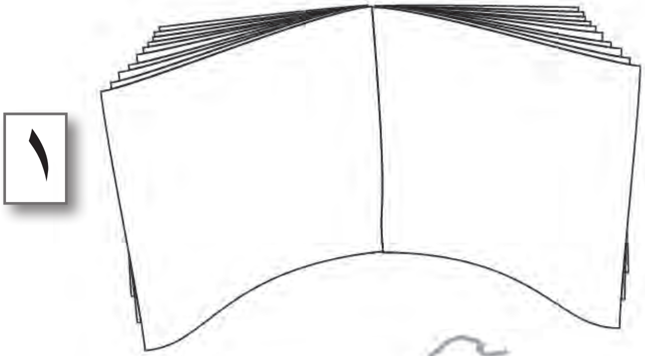

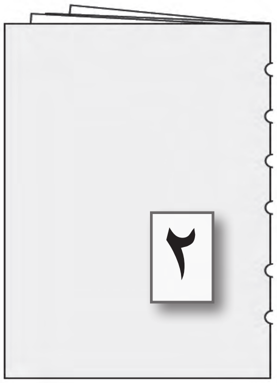

د کاغذ د کت کړیو څوکو په اوږدو کې سوري جوړ کړئ. (دغه سوري باید پر ټولو پاڼو پر یوه ځای وي). د دې کار لپاره له سوري کوونکي، قیچي یا چاقو څخه کار واخلئ، که دا ممکن نه وي نو د یوځای کیدلو لپاره په لاندې ډول عمل وکوئ.

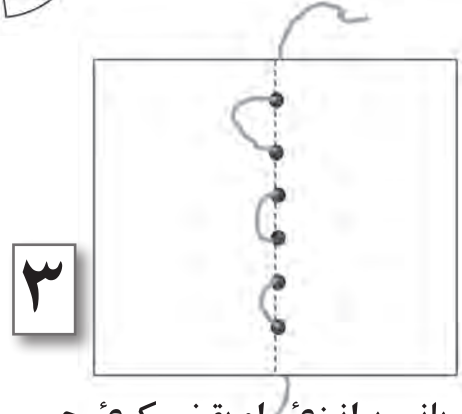

ټولې پاڼې پرانیزئ، او یقیني کړئ چې ټول سوري پر یوه لیکه برابر دي. له شا لوري په سوریو کې تېروبېر تار وپېیئ او ټولې پاڼې سره وګنډئ

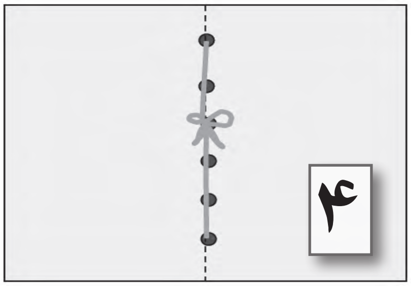

د تار سرونه ښه کش کړئ او کلک یې وتړئ.

د یوځای کیدلو بدیلې لارې:

ستېپلر: له لومړي پړاو وروسته، پاڼې د کتاب په څیر کات کړئ، کات شوې څنډې دوه درې ځایه ستېپلر کړئ.

سریښ: په کات شوو څنډو سریش ووهئ، پاڼې سره نږدې کړئ. ځان ډاډه کړئ، مخکې له دې چې زده کوونکي په کتابونو کار پیل کړي، سریښ بیخي وچ شوي وي.

ګنډل: د پاڼو د ګنډلو لپاره له یوې قوي ستنې او تار څخه کار واخلئ او کات شوې څنډې وګنډئ. (ستنې په خوندي ځای کې کیږدئ چې څوک په ځان خوږ نه کړي.)

تاسې او ستاسې زده کوونکي کیدای شي د کتاب د یوځای کیدلو لپاره له دې هم ښې لارې پیدا کړئ.

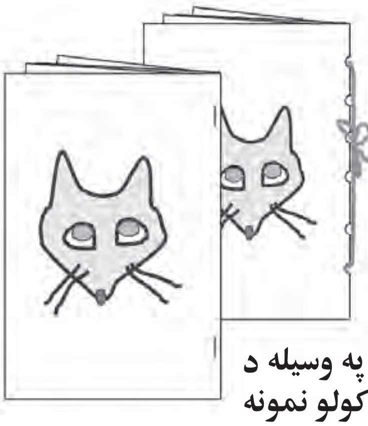

د ستپلر په وسیله د یو ځای کولو نمونه

د زده کونکي د فعالیت ارزونه

سړی او ګیدړ قصې لپاره

د زده کوونکي نوم: ______________________________

د تسلط سطح

زده شوي مهارتونه	۱	۲	۳	۴
لومړی ورځ: وړاندوینې کول				
دوهمه ورځ: یادول او د پایلو جوړول				
دریمه ورځ: په قصه کې د کلیدي نظرونو منعکسول				
دریمه ورځ: لغت پانګه او د لغت بېلګې				
دریمه ورځ: د کیسې اړوند لیکل				
څلورمې ورځ: لغتونه وده				
څلورمې ورځ: د جملو لیکل				
پنځمه ورځ: لغتونه وده				
پنځمه ورځ: د ژبې نمونې (د کیسې پیلول)				
د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه				
د جملې له بېلګو سره لیکل				
لغتونه				
املا				
ګرامري مفاهیم (موضوعات او افعال)				
رسم کول او بیا ویل				
د کیسې اړوند لیکل				
د قصې بیا ویل لکه د قصه ویونکي په څیر				
د کیسې ډراماتیک کول				

کولای شئ دا چارټونه بیا جوړ کړئ او د خپلو زده کوونکو د مهارتونو د انکشاف، چې تاسې یې په ټولګي کې درس ورکوئ د مسیر د ټاکلو لپاره استعمال کړئ. د هرې ورځې د فعالیت په پای کې د مهارت د سطحې د توضیح لپاره لطفاً د مهارت د فعالیت ارزونه چارټ ته مراجعه وکړئ.

د ټولګي د فعالیت ارزونه

ښوونکی------------------د ټولګي شمېره/پېژندنه--------------------

نېټه: -----------------------

د هوپو د کتاب عنوان: *سړی او ګیدړ*

دا-----------------------د هوپو کتاب ما د زده کوونکو سره استعمال کړی دی.

په ټولګي کې د زده کوونکو شمېر:---------

د تسلط سطح*

زده شوي مهارتونه	۱	۲	۳	۴
لومړی ورځ: وړاندوینې کول				
دوهمه ورځ: یادول او د پایلو جوړول				
درېیمه ورځ: په قصه کې د کلیدي نظرونو منعکسول				
درېیمه ورځ: لغت پانګه او د لغت بېلګې				
درېیمه ورځ: د کیسې اړوند لیکل				
څلورمې ورځ: لغتونه وده				
څلورمې ورځ: د جملو لیکل				
پنځمه ورځ: لغتونه وده				
پنځمه ورځ: د ژبې نمونې (د کیسې پیلول)				
د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه				
د جملې له بېلګو سره لیکل				
لغتونه				
املا				
ګرامري مفاهیم (موضوعات او افعال)				
رسم کول او بیا ویل				
د کیسې اړوند لیکل				
د قصې بیا ویل لکه د قصه ویونکي په څیر				
د کیسې ډراماتیک کول				

* هرې سطح ته رسیدونکي ټول زده کوونکي وشمیرۍ

د ښوونکي لارښود کې دا فعالیتونه شامل دي:

- د هوپو د کتابونو د لړۍ پېژندنه
- د دې کیسې موخه
- دا لارښود څنګه له تاسې سره مرسته کولای شي
- لومړی ورځ: د کیسې لومړی لوستنه
- دوهمه ورځ: د کیسې دوهمه لوستنه
- درېیمه ورځ: د کیسې درېیمه لوستنه
  - د سواد د مهارتونو جوړول: لغتونه او لیکل
- څلورمه او پنځمه ورځ: د سواد مهارتونو نوره وده:
  - لغتونه/وییپانګه، لیکل
  - دژبې نمونې
- د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه
  - د جملې د نمونې سره لیکل
  - نور لغتونه او املا
  - ګرامري مفهومونه
  - د کیسې په اړه لیکل
  - رسم کول او بیا ویل
  - په ځانګړې ادا د کیسې لوستنه
  - د ننداري (تمثیل) په بڼه د کیسې وړاندې کول
- له کورنۍ سره د کیسې شریکول
- له کورونو د کیسو راټولول

همدا راز په دې لارښود کې:

د یو ساده کتاب د جوړولو لارښوونه

د زده کوونکو د اجرا د ارزونې چارټ

د ټولګي د اجرا د ارزونې چارټ

HOOPOE®